

เครือข่าย 4 กลุ่ม

เครือข่ายพลเมืองสงขลา

เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ

วันที่ 1 มี.ค. 55 เวลา 09.00-22.00 น.

ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ อบจ.สงขลา

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

กำหนดการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ

วันที่ 1 มี.ค. 55 เวลา 09.00-22.00 น.

ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ อบจ.สงขลา

วันที่	กิจกรรม	สถานที่
09.00 – 09.15 น. 09.15 – 09.30 น. 09.30 – 09.35 น. 09.35 – 10.00 น.	การแสดงศิลปพื้นบ้าน : เพลงบอกกลดโลกร้อน ครูชัย เหล่าสิงห์ ทักษาย ชีแจ่งวัตถุประสงค์ โดยพิธีกร ปลัดอภัย เกื้อก่อบุญ และคุณภคพร บุญมา นำเสนอ มิวสิควิดีโอ “แนวทางการรับมือภัยพิบัติในจังหวัดสงขลา” ร่วมไว้อาลัยผู้เสียชีวิตและการรวมพลังของตัวแทนพื้นที่เสี่ยงภัย 4 ลุ่มน้ำ	ห้องประชุมศรี เกียรติพัฒน์
10.00 – 10.30 น.	ปาฐกถาพิเศษ “แนวนโยบายในการจัดการภัยพิบัติในจังหวัดสงขลา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา” โดย นายอุทิศ ชูช่วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	
10.30 – 12.00 น.	รับรองวาระการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัด : การจัดการภัยพิบัติ โดย นายพีรสิริจ พันธ์เพ็ง ประธานการประชุม และนายสมพร สิริโปรณานนท์ รองประธานการประชุม ระเบียบวาระที่ 1 แนวทางจัดการภัยพิบัติ 4 ลุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา และ แนวทางการจัดการภัยพิบัติจังหวัดสงขลา ● ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ● ลุ่มน้ำภูมี ● ลุ่มน้ำคาบสมุทรสทิงพระ ● ลุ่มน้ำเทพา-นาทวี	
12.00 – 13.00 น.	การแสดงศิลปพื้นบ้าน : หนังตะลุงกลดโลกร้อน หนังประเสริฐ รัชวงศ์	
13.00 – 15.00 น.	ระเบียบวาระที่ 1 แนวทางจัดการภัยพิบัติ 4 ลุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา และ แนวทางการจัดการภัยพิบัติจังหวัดสงขลา (ต่อ)	
15.00 – 16.00 น.	พิธีปิดและรับรองมติสมัชชาปฏิรูปจังหวัด	

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฎิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ

1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

18.00 – 20.00 น.	กิจกรรมการแสดงดนตรีเพื่อชีวิต (อบจ.สงขลา)	เวทีกลาง
20.00 – 22.00 น.	การแสดงของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	
10.00 - 18.00 น.	ตรวจสอบภาพ	บูธอำนวยความสะดวก
10.00 – 22.00 น.	การออกฐานจำหน่ายสินค้า นิทรรศการสงขลาพอเพียง นิทรรศการสหกรณ์ นิทรรศการ อบต.	บูธบริเวณ อบจ. สงขลา

การจัดการภัยพิบัติจังหวัดสงขลา

1.สถานการณ์ปัญหา พื้นที่เกิดน้ำท่วมขังเป็นประจำทุกปี ได้แก่ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลาและบริเวณพื้นที่ริมตลิ่งลำคลองสายหลัก จากข้อมูลพื้นที่ประสบอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ พบว่าหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัย ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ น้ำท่วมขัง น้ำไหลล้นตลิ่ง น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม โดยในแต่ละหมู่บ้านอาจประสบปัญหาอุทกภัยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบได้พบว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาประสบอุทกภัยในรูปแบบ ต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ หมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยประเภทพื้นที่น้ำท่วมขังพบมากในกลุ่มน้ำย่อยคลองนาท่อมจำนวน ๖๖ หมู่บ้าน ประเภทพื้นที่น้ำล้นตลิ่ง พบมากในกลุ่มน้ำย่อยคลองอู่ตะเภาจำนวน ๕๖ หมู่บ้าน ประเภทพื้นที่น้ำป่าไหลหลากพบมากในกลุ่มน้ำย่อยคลองอู่ตะเภาจำนวน ๕๙ หมู่บ้าน ส่วนพื้นที่ที่ประสบดินโคลนถล่ม พบมากในกลุ่มน้ำย่อยคลองรัตภูมิ โดยสรุปจำนวนหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยต่าง ๆ อันเนื่องจากสาเหตุ ปริมาณฝนที่ตกหนักกว่าเกณฑ์ปกติโดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้เกิดน้ำล้นตลิ่งและไหลบ่าท่วมบ้านเรือน ประกอบกับลำคลองมีสภาพตื้นเขิน ปัญหาที่ทะเลสาบสงขลาที่มีสภาพตื้นเขิน เนื่องจากทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งรองรับน้ำทั้งหมดในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบกับการหนุนสูงขึ้นของน้ำทะเล ปัญหาจากการขยายตัวของชุมชนเมืองซึ่งส่งผลให้เกิดการรวมพื้นที่เพื่อรองรับอาคารที่อยู่อาศัยทำให้พื้นที่รองรับน้ำและพื้นที่พักน้ำชั่วคราวตามธรรมชาติลดลงไปอย่างมาก และโครงสร้างพื้นฐาน(ถนน ทางรถไฟ) ปิดขวางทางระบายน้ำ

สำหรับปัญหาอุทกภัยวาตภัย และดินถล่มในพื้นที่จังหวัดสงขลา เมื่อเกิดมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมภาคใต้และอ่าวไทย ซึ่งเป็นมรสุมตามฤดูกาลประกอบกับเกิดพายุดีเปรสชั่นตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ส่งผลให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมหนักในหลายจังหวัดของภาคใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอทุกอำเภอของจังหวัดสงขลา จากสถานการณ์ดังกล่าว จังหวัดสงขลาได้รับผลกระทบในหลายด้าน เช่น เกิดน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมสูงในทุกพื้นที่โดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ จ.สงขลา ส่วน อ.สทิงพระ อ.กระแสสินธุ์ อ.ระโนด อ.สิงหนคร และอำเภอเมืองสงขลา ได้รับอิทธิพลจากลมพายุดีเปรสชั่นทำลายสิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือนต้นไม้ทับเส้นทาง เรือประมงถูกคลื่นซัดจมลง และเกิดคลื่นกัดเซาะชายฝั่งตั้งแต่ อ.เทพา อ.จะนะ อ.เมืองสงขลาเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าว จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วน แต่การดำเนินการเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก ระบบสาธารณูปโภค การสื่อสาร ระบบไฟฟ้า ใช้งานไม่ได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงทุกแห่งปิดทำการ ตลอดจนขาดแคลนยานพาหนะ เช่น เรือท้องแบน และรถ

ลำเลียงขนาดใหญ่ อุปกรณ์เครื่องใช้อื่น ๆ มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถรองรับภารกิจในการให้ความช่วยเหลือประชาชนจำนวนมาก สำหรับความเสียหายในภาพรวมปรากฏว่า มีพื้นที่ประสบอุทกภัย ๑๖ อำเภอ ๑๒ เทศบาล ๑๑๙ ตำบล ๑,๐๔๙ หมู่บ้าน ความเสียหาย มีผู้เสียชีวิต ๓๖ คน ผู้บาดเจ็บ ๑,๔๔๐ คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น ๖๑๗ หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน ๔๐,๔๒๗ หลัง รวมทั้งสิ้น ๔๑,๐๔๔ หลัง อาคารพาณิชย์ ๑๑๕ ห้อง โรงงาน ๓๒ แห่ง โรงแรม ๖ แห่ง ยานยนต์ ๒๙,๘๙๖ คัน เรือประมง ๑,๑๕๗ ลำ ปศุสัตว์ ๖๑,๙๒๒ ตัว สัตว์ปีก ๒๙๒,๐๗๘ ตัว พื้นที่การเกษตร ๒๓๐,๕๘๒ ไร่ บ่อปลา ๗,๒๔๘ บ่อ ถนน ๑,๖๒๐ สาย สะพาน/คอสะพาน ๒๗๘ แห่ง ท่อระบายน้ำ/บ่อกักน้ำ ๔๗ แห่ง เหมือง ๓๑ แห่ง วัดและมัสยิด ๑๙๔ แห่ง โรงเรียน ๒๕๖ โรง สถานศึกษา ๑๐๔ แห่ง บ่อน้ำ/อ่างเก็บน้ำ ๑,๔๓๗ แห่ง แนวกันคลื่น ๕ แห่ง และท่อระบายน้ำ ๒๔๑ แห่ง มูลค่าความเสียหายเบื้องต้น ๑,๕๒๑,๖๑๕,๒๘๐ บาท

2.บทเรียนการทำงานของจังหวัดสงขลา ข้อสรุปสำคัญคือ พัฒนาระบบการเตือนภัย โดยจังหวัดมีกลไกคณะประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์อุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่มจังหวัดสงขลา ทำหน้าที่ตัดสินใจและประกาศเตือนภัย และมีอนุกรรมการคณะทำงานด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาที่ประกอบด้วยตัวแทนระดับปฏิบัติการมาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สนง.ทรัพยากรน้ำภาค 8 ศูนย์อุทกศาสตร์ประจักษ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ทำานบนฐานการวิจัยและพัฒนา ใช้งานวิชาการประเมินข้อมูลสถานการณ์การกักเก็บน้ำให้ผูว้ราชการจังหวัดและทีมระดับจังหวัดตัดสินใจ

3.นิยาม“ลุ่มน้ำ” หมายถึงพื้นที่หน่วยหนึ่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยพื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่กลางน้ำ และพื้นที่ปลายน้ำ ซึ่งครอบคลุมลุ่มน้ำธรรมชาติ เพื่อทำหน้าที่รวบรวมน้ำให้ไหลลงสู่แม่น้ำหนึ่ง พื้นที่ลุ่มน้ำแต่ละแห่งจะมีขนาดไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ และวัตถุประสงค์ในการจัดแบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารจัดการ โดยมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กร และชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยสามารถจัดทำแผนรับมือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ จนนำมาสู่ความสามารถจัดการตนเองได้ ด้วยกระบวนการทำงานแบบเครือข่าย

ในจังหวัดสงขลาประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำย่อย ได้แก่ ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ลุ่มน้ำภูมิลุ่มน้ำเทพา-นาทิว และลุ่มน้ำคาบสมุทรสทิงพระ ซึ่งแต่ละลุ่มน้ำได้ประสบเหตุภัยพิบัติที่แตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่

การจัดการภัยพิบัติจังหวัดสงขลา

สมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา ประจำปี 2555 ประเด็นการจัดการภัยพิบัติ มีมติดังต่อไปนี้

ให้หน่วยงานดำเนินการ

1. ให้จังหวัดสงขลา กรมชลประทาน องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีการชุดลอกคูคลองใน 4 กลุ่มน้ำที่ขึ้นเงิน มีสิ่งกีดขวางทางน้ำ โดยไม่ทำลายธรรมชาติ(ดังรายละเอียดพื้นที่ในเอกสารประกอบ) และใช้ความรู้จากการวิจัยคลองจำไทร มาปรับปรุงวิธีการชุดลอก หรือใช้ระบบท่อ การปรับปรุงท่อระบายน้ำ การปรับจากท่อให้เป็นประตูระบายน้ำ การเปลี่ยนจากท่อเป็นสะพานในจุดที่เคยเป็นทางน้ำการขยายท่อ เพื่อเปิดช่องทางน้ำ หรือเปลี่ยนจากคลองส่งน้ำชลประทาน มาเป็นคลองระบายน้ำ แทนการชุดลอก หรือสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเป็นผู้ชุดลอกด้วยตนเอง
2. ให้จังหวัดสงขลา กรมพณิชยนาวี ท้องถิ่น กรมป่าไม้ กันแนวเขตคลองและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน
3. ให้กรมชลประทานร่วมกับชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำระดับกลุ่มน้ำส่งเสริมการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการน้ำของชลประทาน
4. ให้กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ส่งเสริมการปลูกยางพาราแบบใช้เมล็ดเพื่อให้มีรากแก้วยึดผิวดิน
5. ให้จังหวัดสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 กรมทางหลวง หอการค้าจังหวัดสงขลา ผลักดันแนวนโยบายการจัดทำ Motorway ควบคู่ไปกับการทำคลองผันน้ำ เพื่อแบ่งน้ำไปลงสู่ทะเลสาบ และแก้ปัญหาหน้าในหน้าแล้ง โดยบูรณาการร่วมกับการชุดลอกทะเลสาบสงขลา

ดำเนินการร่วมกัน

6. ให้ภาคีเครือข่ายในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วย ปภ.จังหวัด สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก กรมชลประทาน เทศบาลในพื้นที่ ภาคเอกชน โครงการ ACCCRN สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) สมาคมอสม.จังหวัดสงขลา สมาคมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา สมาคมคนพิการทุกประเภทจังหวัดสงขลา สมาคมองค์กรชุมชน สนับสนุนให้มีศูนย์บริหารจัดการภัยพิบัติระดับกลุ่มน้ำทั้ง 4 กลุ่มน้ำ ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของจังหวัดและท้องถิ่นในช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ

6.1 พัฒนากลไกการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านหรือชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย

6.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนของอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นข้อมูลเดียวกันสามารถใช้ในการจัดการได้ทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ

6.3 ให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในพื้นที่เสี่ยงภัย ให้มีแผนการรับมือภัยพิบัติ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ โดยคำนึงถึงการปกป้องกลุ่มเสี่ยงและเปราะบาง ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ มีการซ้อมแผนปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย

6.4 ให้มีแผนรับมือภัยพิบัติระดับลุ่มน้ำ

6.5 มีการเชื่อมร้อยเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง/ดำ เพื่อการเตือนภัย

6.6 พัฒนาระบบการเตือนภัยเพื่อใช้ได้ในทุกช่วงเวลาเพื่อลดความเสี่ยงในอาชีพที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.7 จัดให้เครื่องมือเตือนภัยดินโคลนถล่มที่มีคุณภาพไปไว้หรือติดตั้งในพื้นที่เสี่ยง

6.8 ร่วมกับท้องถิ่นจัดทำข้อตกลงการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับชุมชนหรือผังชุมชนเพื่อการรับมือกับภัยพิบัติ

7. ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการภาคเอกชน ร่วมกันปลูกต้นไม้ริมคลอง สร้างวังปลา หรือเขตอภัยทาน หรือพื้นวังน้ำเดิม และจัดทำฝายชะลอน้ำ ในบริเวณต้นน้ำในคลองสาขาต่างๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำ

ชุมชนดำเนินการเอง

8. ให้แต่ละชุมชน มีกองทุนจัดการภัยพิบัติระดับชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองในการรับมือภัยพิบัติ โดยเครือข่ายสหกรณ์ กลุ่มองค์กรการเงิน กลุ่มอาชีพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสมทบงบประมาณได้ตามศักยภาพ

9. ให้ชุมชนส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ร่วมยาง หรือจัดทำธนาคารต้นไม้

10. ให้ชุมชนมีการปรับตัวด้วยการปรับรูปแบบการทำการเกษตร การเพาะปลูกที่สามารถรองรับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม อาทิ การปลูกผัก/ข้าวในล้อยาง ปลูกข้าวในปล้องบ่อ การปลูกผักบนดาดฟ้า การส่งเสริมการใช้พันธุ์กรรมท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดการภัยพิบัติลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา

สถานการณ์ปัญหา พื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อ.หาดใหญ่ อ.สะเดา อ.นาหม่อม อ.คลองหอยโข่ง อ.บางกล่ำ(บางส่วน) และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสะเดา เทศบาลเมืองบ้านพรุ เทศบาลเมืองคอกหงส์ เทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลเมืองคลองแห เทศบาลตำบลปริก เทศบาลตำบลโคกม่วง เทศบาลตำบลบ้านไร่ เทศบาลตำบลพะตง เทศบาลตำบลคูเต่า และอปต.อีกประมาณ 10 กว่าแห่ง มีแนวภูเขาทางด้านทิศตะวันตก ทิศใต้ และทิศตะวันออก โดยพื้นที่ลาดจากทิศใต้และทิศตะวันตกไปสู่ทะเลสาบสงขลา อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 26.6-29.6 โดยอุณหภูมิสูงสุดอยู่ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในเดือนกุมภาพันธ์ ปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 1,916.4 มิลลิเมตร ปริมาณฝนมากที่สุดเดือนพฤศจิกายน มีภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาคอกหงส์ เขาแก้ว เขาวังพา และเขาน้ำน้อย คลองที่สำคัญได้แก่คลองเตย คลองอู่ตะเภา และคลองวาด และรวมถึงทางเทศบาลได้มีการดำเนินการจัดทำแก้มลิงเพื่อเป็นแหล่งรองรับน้ำในช่วงฤดูฝนเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม จากที่ผ่านมามีการเกิดอุทกภัยใหญ่ในแต่ครั้งมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้นทั้งเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นและฝนตกต่อครั้งมีปริมาณมากขึ้น ความเสียหายก็มากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องตระหนักถึงแนวโน้มภัยพิบัติที่อาจเกิดรุนแรงขึ้นนี้ด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบายของเครือข่ายลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา มีดังนี้

1.ตระหนักและรับรู้ร่วมกันว่า**พื้นที่เสี่ยงภัยที่สุด**ของลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ประกอบด้วย ต.คลองหลา ทั้งตำบล และ ต.โคกม่วง ม.2, ม.9 อ.คลองหอยโข่ง, ต.ปริก, ต.พังงา อ.สะเดา, ม.1 ต.ทุ่งขมิ้น, ม.2 ต.พิจิตร, ต.คลองหรีด อ.นาหม่อม, ต.พะตง, ต.ฉลุง อ.หาดใหญ่ จัดเป็นพื้นที่พิเศษซึ่งควรให้ความสำคัญและดูแลอย่างจริงจัง

2.พัฒนาระบบการเตือนภัย โดยจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โครงการเครือข่ายเมืองฯ สมาคมอสม.จังหวัดสงขลา สมาคมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา สมาคมคนพิการจังหวัดสงขลา สภาองค์กรชุมชน

2.1 พัฒนาศักยภาพชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ให้มีความสามารถในการจัดทำแผนรับมืออุทกภัย จัดระบบการเตือนภัยโดยเชื่อมโยงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย กับกลไกระดับจังหวัด ลุ่มน้ำและชุมชน

2.2 หนุนเสริมเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงที่มีหัวลุ่มน้ำ ร่วมมือกันในลักษณะเครือข่ายเพื่อกระจายข่าวสารไปยังชุมชน (อ.คลองหอยโข่งมีประมาณ 200 เครื่อง คอหงส์ 150 เครื่อง ต.พะตง 10 เครื่อง หาดใหญ่ใน 10 เครื่อง ชุมชนคลองร.1 จำนวน 7 เครื่อง เป็นต้น)

2.3 พัฒนากลไกเครือข่ายเชิงพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันอำเภอ และมีโครงการเครือข่ายเมืองฯเป็นผู้ประสานงาน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของภูมินิเวศ(ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) และพัฒนาสู่รูปแบบการทำงานในลักษณะสหการในอนาคต

3. จัดหาพื้นที่รับน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา โดยจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน กรมทางหลวง โยธาธิการและผังเมือง โครงการเครือข่ายเมืองฯ ร่วมกันแก้ปัญหาน้ำมาจากต้นน้ำด้านต่างๆ ไหลมารวมที่คลองอู่ตะเภา กรณีฝนตกเกิน 15 ชั่วโมงในทุกพื้นที่ จะทำให้ระบายน้ำไม่ทัน ลักษณะการตกของฝนในปัจจุบัน ฝนตกครั้งเดียวปริมาณมาก ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันการบริหารจัดการน้ำจึงควรเน้นการชะลอน้ำ บริหารน้ำไม่ให้ไหลไปรวมกันในเวลาเดียวกัน จะทำให้สามารถระบายน้ำได้ง่าย

มาตรการระยะสั้น

3.1 ให้กรมชลประทาน สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับ ท้องถิ่น ชุมชน ไม่ทำลายทางน้ำหรือขวางทางน้ำเดิม และเร่งรัดให้มีการสำรวจทางน้ำเพื่อป้องกันการทำลาย

3.2 ให้จังหวัดสงขลา กรมชลประทาน องค์การบริหารส่วนจังหวัด ชุดลอกคูคลองที่มีความตื้นเขิน มีสิ่งกีดขวางทางน้ำ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก) โดยวิธีการที่ไม่กระทบกับระบบนิเวศ ให้ชุดเป็นวังน้ำทำเป็นช่วงๆ ไม่ตัดหรือทำลายต้นไมริมคลองซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ หรือกำจัดวัชพืชหรือ “รากพา” ที่ขวางทางน้ำในบางลำคลองแทนการขุด หรือเปลี่ยนจากการขุดมาเป็นการใส่ท่อลอด

3.3 ให้จังหวัดสงขลาปรับปรุงระเบียบงบประมาณ โดยสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเป็นผู้ขุดลอกคลองด้วยตนเอง

3.4 ให้ชลประทานปรับปรุงคลองส่งน้ำเดิมให้มีความลึก หรือกว้าง เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำ

3.5 ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการภาคเอกชน ร่วมกันปลูกต้นไม้ริมคลอง สร้างวังปลา หรือเขตอบถายทาน หรือฟันวังน้ำเดิม และจัดทำฝายชะลอน้ำ ในบริเวณต้นน้ำในคลองสาขาต่างๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำ

3.6 ให้กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ส่งเสริมการปลูกยางพาราแบบใช้เมล็ดเพื่อให้มีรากแก้วยึดผิวดิน

ระยะยาว

3.7 ใช้กรมชลประทานปรับปรุงอ่างเก็บน้ำคลองหลา เพื่อให้สามารถรับน้ำเพิ่ม แล้วให้มีแก้มลิงในบริเวณ ม.3 คลองหลา

3.8.ให้จังหวัดสงขลา กรมทางหลวง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 มีการบูรณาการระหว่างการจัดทำ Motor way และ Water way หรือคลองผันน้ำเพื่อแบ่งน้ำไปลงสู่ทะเลสาบ และแก้ปัญหาหน้าในหน้าแล้ง โดยบูรณาการร่วมกับการขุดลอกทะเลสาบสงขลา

4.ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชน

4.1 ให้มีกองทุนภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน โดยชุมชนระดมทุนกันเอง ด้วยการปรับปรุงโครงสร้างศูนย์สงเคราะห์ราษฎร มาบริหารจัดการ โดยองค์กรรัฐร่วมสมทบงบประมาณ

4.2 พัฒนารูปแบบกองทุนกลางระดับหมู่บ้านและตำบล ขยายผลตัวอย่าง เช่น ธนาคารชีวิตวัดดอน กองทุนกลางตำบลพิจิตร

4.3.พัฒนารูปแบบกองทุนเพื่อการรับมือภัยพิบัติ เพื่อดูแลสมาชิกของตน ในกลุ่มสัจจะลดรายจ่ายวันละบาทฯ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มน้ายาง เครือข่ายสหกรณ์ต่างๆ

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ข้อมูลเพิ่มเติม : พื้นที่ชุดลอกคูคลองในลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา

1.อ.สะเดา

-ต.พังลา ม.7 – ต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง ม.1 เชื่อมโยง ม.1 ต.พะตง) ระยะทาง 10 กม.

ผู้ประสานงาน อำนวย สุขสวัสดิ์ 074-471273

-ต.เขามีเกียรติ คลองสำนักหว้า,คลองวังปลิง,คลองบ้านที่นา ระยะทาง 10 กม. สภาพปัญหาต้นเขินทั้งสาย

ผู้ประสานงาน ประอบ กาญจน์แก้ว 081-9639099

2.อ.คลองหอยโข่ง

-คลองหลา บริเวณกลางน้ำ ระยะทาง 3-4 กม.

-คลองหลา ม.7, ม.5, ม.3ระยะทาง 14 กม. –คลองยาง ม.3 กองบิน 56 ระยะทาง 12 กม. ผู้

ประสานงาน ดุรงค์ ขาวจันทร์ 089-7389309

-คลองวังต้นโด ต.โคกม่วง ม.8-9 ระยะทาง 5 กม. ผู้ประสานงาน รัฐพล ประพรม 087-2864949

-คลองส่งน้ำของชลประทาน ทำเป็นคลองระบายน้ำ (บายพาส) 2 สาย ได้แก่ สายคลองหลา ตั้งแต่บริเวณหน้าวัดโพธิ์ ไปจนถึงต.ทุ่งลาน ระยะทางยาวประมาณ 9 กม. และสายคลองส่งน้ำจากหลังค่ายรัตนพล ผ่านตลาดนัดโคกเหียง ไปลงต.ทุ่งลานระยะทางยาวประมาณ 8.5 กม. กำนันประสิทธิ์ ทองจีน ผู้ประสานงาน 084-8596499

3.อ.หาดใหญ่

-คลองตง ม.1 ต.พะตง , เจาะถนนสายตลาดทุ่งลุง-บ้านเหนือ ช่วงหัวสะพานเป็นอุโมงค์เพื่อระบายน้ำ และเสนอให้ชุดคลองลัด รับน้ำจากพื้นที่ต้นน้ำบริเวณบ้านควนชีแรด-คลองหินเหล็กไหล-คลองแทงแม่ ผู้ประสานงาน สันติ จันทโน 081-8986823

-คลองปอม ม.1,2,7 ต.ฉลุง ระยะทาง 5 กม. และคลองวาด ม.3,4,5,6 ต.ฉลุง ระยะทาง 5 กม. ผู้ประสานงาน จำเอกบุญสังข์ ทองเครือ 089-8702739

-ต.คองส์ เสนอแนะให้ใส่ท่อ กว้าง 4-5 ม. ระหว่างบ้านปลักธง ริมทางรถไฟ-คลองร.6 และขยายท่อระหว่างหมู่บ้านนพเก้า-คลองอู่ตะเภา ผู้ประสานงาน ปฐม บัวอินทร์ 081-9699915

-คลองชุด ม.3-4 ต.คูเต่า ระยะทาง 1-2 กม., คลองบางโหนด ม.1-2 ระยะทาง 1 กม., คลองช่อน ม.7

ระยะทาง 1 กม., คลองบางใหญ่-ทะเลสาบ ระยะทาง 1 กม. ผู้ประสานงาน สุวิทย์ จันดาวงศ์ 081-6099143

4.อ.นาหม่อม

-คลองหน้าบ้าน ม.2 ต.พิจิตร บริเวณต้นน้ำ ตื่นเขิน ระยะทาง 3 กม.

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฎิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

-คลองบ้านนาคลอง ม.1 ต.พิจิตร ระยะทาง 6 กม.

-คลองสายบ้านพรุ ม.1-3 ต.พิจิตร ระยะทาง 3 กม. ผู้ประสานงาน ช่าง นิสสิริ 081-7484415

5.อ.บางกล้า

-คลองแหวะ ม.1-3 ต.แม่ทอม มีฝักตบ/ฝักกะเจด ตื้นเขิน ระยะทาง 1.5 กม. และทำคลองลัดระหว่าง คลอง
ชลประทาน-คลองหนองม่วง ผู้ประสานงาน ชาญวิฑูรย์ สุขสว่าง 089-1986421

การจัดการภัยพิบัติลุ่มน้ำภูมิ

สถานการณ์ภัยพิบัติลุ่มน้ำภูมิ

โซนต้นน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่ ต.เขาพระ ทต.นาสีทอง ต.ท่าชะมวง บริเวณหมู่ 5 บ้านควนดินแดง มีน้ำท่วมทางเข้าหมู่บ้านในพื้นที่ของหมู่ 11 มีดินสไลด์ 3 ไร่ มีน้ำล้นคลองทำให้ถนนขาดเป็นหลุมเป็นบ่อหลายแห่ง ท่วมทางเข้าบ้าน บ้านข้างคลองมีน้ำท่วมขังหลายหลัง มีน้ำล้นลำห้วยทำให้มีน้ำล้นเข้าไปในสำนักสงฆ์คงคาเลี้ยวทำให้ข้าวของในวัดเสียหาย, หมู่ 4 บ้านสีสอน มีดินสไลด์หลายจุด ตลิ่งคลองพังทำให้คลองกว้างมากขึ้น เกิน 15 เมตร ทำให้ที่ดินชาวบ้านบางแห่งหายไป, หมู่ 11 บ้านเขาพระ น้ำท่วมทำให้สะพานพังเป็นเหตุทำให้มีคนตกสะพานตาย น้ำท่วมทำให้ถนนเป็นหลุมหลายจุด ขอบถนนสูงทำให้ขับรถไม่สะดวก สวนยาง สวนผลไม้ ของชาวบ้านเสียหายหลายแปลง, หมู่ 7 บ้านคลองแก้ว และหมู่ 10 บ้านเขาสอยดาว มีดินสไลด์หลายจุด มีการฉีดยาหญ้าทำให้หญ้าแฝกที่ปลูกไว้ข้างคลองตายเป็นเหตุทำให้ตลิ่งพัง มีการทำไม้เถื่อนโดยตัดไม้ในพื้นที่ป่าทำให้น้ำท่วมมากขึ้น น้ำไหลเร็วขึ้น มีดินไหลมากับน้ำมาก, ภาพรวม มีการดูทรายหลายพื้นที่ ในหมู่ 3, 4, 6, 8, 10, 11, 12 มีหลายบ่อที่ดูทรายในคลองหรือดูทรายติดคลอง ทำให้บริเวณนั้นมีน้ำลึกมาก บริเวณอื่นๆมีน้ำตื้นมาก ทำให้ตลิ่งคลองพังหลายแห่งรวมเป็นระยะประมาณ 20 กม. ถนนเกือบทุกสายเป็นหลุมเป็นบ่อเดินทางไม่สะดวก เวลาตอนน้ำท่วมไม่มีใครเข้ามาดูเลย มีหลายพื้นที่มีการใช้รถแมคโครทำคันดินเพื่อปลูกยางเป็นเหตุให้น้ำมีการเปลี่ยนทิศทางการไหล โดยไหลเข้าหาบ้านของชาวบ้านหรือไหลบนถนน

โซนกลางน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่ ทต.กำแพงเพชร ทม.กำแพงเพชร ต.คูหาใต้ ต.ควนรู ซึ่งอยู่ใน อ.รัตภูมิ พบปัญหาน้ำท่วม น้ำไหลทะลักล้นคลองเข้าหาชุมชน เมื่อก่อนน้ำไม่ค่อยท่วมหรือท่วมในฤดูกาล แต่ในปัจจุบันนี้น้ำท่วมบ่อยครั้งไม่เป็นฤดูกาล เมื่อมีฝนตกลงมาน้ำก็ท่วมทันที, ตลิ่งพังในบริเวณสายคลองมีการพังของตลิ่งหลายจุดรวมแล้วเป็นระยะประมาณ 15 กม. บางพื้นที่น้ำกัดเซาะเข้าไต่บ้านเรือนของชาวบ้าน ทำให้เกิดเป็นโพรงไต่บ้านก่อให้เกิดพื้นดินยุบในหลายบริเวณ บางพื้นที่น้ำกัดเซาะถนนทำให้ถนนก็ยุบในหลายที่เหมือนกัน, ดินทรุดในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังหลายวัน พื้นดินมีความชุ่มน้ำ อุ่มน้ำมากเกินไปก่อให้เกิดพื้นดินทรุดตัว ทำให้ต้นยางล้ม ต้นผลไม้ล้ม, น้ำเปลี่ยนทิศ เมื่อมีน้ำท่วมมากทำให้น้ำเปลี่ยนทิศทางการไหล จากเดิมน้ำไหลในคลองก็เปลี่ยนเป็นไหลบนถนนหรือไหลไปในพื้นที่ใหม่ เช่นไหลผ่านบ้านของชาวบ้าน ไหลผ่านที่ของชาวบ้าน ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ไม่ค่อยได้ มีเศษไม้ เศษขยะ มากองรวมกันมากมาย ในบางพื้นที่ทำให้เกิดเหมืองดินขึ้น ลำคลองกว้างมากเกินไป และยังทำให้ที่ดินของชาวบ้านขาดหายไป, น้ำท่วมพื้นที่การเกษตร พื้นที่ที่น้ำท่วมเป็นจำนวนมากและท่วมขังเป็นเวลานาน ทำให้น้ำข้าว

เสียชีวิตเกือบหมด ต้นไม้ยืนตาย พืชผักเน่าตาย สัตว์สูญหายและตายเป็นจำนวนมาก, พายุหมุน ทำให้ ต้นไม้ล้มเป็นจำนวนมาก บางพื้นที่ล้มทับบ้านของชาวบ้าน ล้มทับสถานที่ราชการ ล้มทับทรัพย์สินของ ชาวบ้าน เช่น ล้มทับรถเครื่อง ล้มทับรถยนต์ หรือในบางพื้นที่ล้มทับคนทำให้มีบาดเจ็บและมียอดตาย และยัง ทำให้มีขยะผ่านเป็นระยะกว้าง, แห้งแล้งเมื่อน้ำท่วมผ่านไปไม่นานก็เกิดภาวะแล้งอย่างรวดเร็วทำให้ขาดน้ำ ใช้ในบางพื้นที่, ภัยจากสารเคมี ในหลายพื้นที่ยังมีการใช้ยาฉีดหญ้าอยู่ ยังใช้สารเคมีในการปลูกผักเป็น จำนวนมาก ทำให้พื้นดินไม่สามารถดูดซับน้ำไว้ได้ และในเวลาน้ำท่วมก็ทำให้เกิดการแพร่หลายของสารเคมี จำพวกนี้ไปยังพื้นที่อื่นๆหรือลงสู่ลำคลองทำให้ปลาและสัตว์ในคลองตายเกือบหมด หรือไม่กี่ในพื้นที่นั้นๆไม่ มีปลาและสัตว์เหลืออยู่เลย, บ่อน้ำตื้น ในหลายพื้นที่เมื่อน้ำท่วม มีเศษดินหรือสิ่งอื่นๆ มาตกค้างอยู่ในบ่อ น้ำ ทำให้บ่อน้ำตื้นขึ้น บ่อน้ำพังและยุบลง

โซนปลายน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่ ต.รัตภูมิ ต.ควนโส ต.ห้วยลึก ต.บางเหรียง ทศ.ควนเนียง ซึ่งอยู่ใน อ.ควนเนียง พื้นที่หมู่ 1, 2, 7, 8, 10, 11, 12 ต.บางเหรียง มีต้นไม้ล้มในคลอง คลอง ตื้นเขิน มีวัชพืชมาก มีดินตะกอนเป็นเกาะอยู่กลางคลอง ทำให้น้ำในคลองระบายไปได้ช้ามาก พื้นที่หมู่ 10 ต.บางเหรียง มีตลิ่งคลองพัง ทำให้น้ำเปลี่ยนทิศทางการไหล ไหลออกข้างคลองไปในพื้นที่ทำกินของ ชาวบ้าน หลายพื้นที่มีน้ำท่วมขัง ทำให้อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตรได้รับความเสียหาย พื้นที่ ต.รัตภูมิ ต. ควนโส ต.ห้วยลึก ต.บางเหรียง มีพายุพัดทำให้สวนยาง สวนผลไม้ ต้นไม้ที่ชาวบ้านปลูก และบ้านเรือน เสียหายเป็นจำนวนมาก พื้นที่ ต.รัตภูมิ ต.ควนโส ต.ห้วยลึก ต.บางเหรียง มีภัยแล้งหนักทำให้พืชผักตาย เสียหายหลายสิบไร่

พื้นที่ ต.ควนโส มีน้ำท่วมและมีน้ำทะเลหนุนทำให้พื้นที่บ่อปลา บ่อกุ้ง นาข้าว เสียหายมาก พื้นที่ ต.รัตภูมิ คลองมีความตื้นเขินบริเวณปากบางภูมิ มีตลิ่งพังเป็นระยะทางยาว และมีแนว ไม้พังกเพิ่มมากขึ้น ทุกปี มีน้ำท่วมซ้ำซากบางบริเวณมีน้ำทะเลหนุนด้วย มีการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน จากบ่อทราย จาก ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ทำให้น้ำขุ่น ปลาตาย ไม่สามารถใช้น้ำรดผักที่ปลูกได้ พื้นที่ ต.ห้วยลึก มีน้ำท่วมซ้ำซาก มี คลองชลประทานขวางทางน้ำไหล มีถนนสูงกั้นขวางทางน้ำ ลำคลองตื้นมาก น้ำมีรสเค็มไม่สามารถทำ น้ำประปาได้

สาเหตุของภัยพิบัติ

- สายน้ำย่อยขาดการดูแลจากคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การปลูกสิ่งก่อสร้างหรือถมที่ขวางทางน้ำไหล
- การสร้างถนนขึ้นสูงทำให้ขวางทางน้ำไหล

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฎิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

อยู่เต็มคู

- คลองตันเงินทำให้น้ำไหลไม่คล่องตัว
- คูระบายน้ำแคบ เล็กเกินไป บางคูไม่เป็นคูแล้วเพราะมีเศษดิน เศษขยะ เศษไม้

- มีไม้ ขยะขวางคลองทำให้เกิดราพา น้ำไหลไม่ได้หรือไหลไม่คล่อง
- การจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง เช่น ทิ้งขยะในคลอง ข้างคลอง
- การทำลายป่าต้นน้ำ ป่าริมคลอง ทำให้พื้นที่ป่าลดน้อยลง
- การทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน
- การปลูกไม้เชิงเดี่ยว
- การดูตกรายในคลองที่ขัดกับกฎหมาย
- การใช้สารเคมีโดยขาดการควบคุม
- วิถีชีวิตของคนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป
- มีคนนอกพื้นที่เข้าไปทำประโยชน์มาก
- การแก้ปัญหาของคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ถูกจุด ไม่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่เหมาะสมกับคนในพื้นที่ ต่างคนต่างฝ่ายต่างแก้ปัญหาโดยไม่มีระบบ ไม่มีการร่วมมือกัน

- ประชาชนชาวบ้านขาดการมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม ไม่มีการรับรู้ ไม่รับทราบ ในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อชุมชนหรือพื้นที่
- คนที่มีอำนาจหน้าที่ยังไม่ได้ใช้อำนาจหรือทำหน้าที่นั้นเพื่อแก้ไขปัญหาของชาวบ้านอย่างจริงจัง

การเตรียมความพร้อม

โซนต้นน้ำ- การสื่อสารในพื้นที่โดยการใช้โทรศัพท์ ใช้วิทยุเครื่องแดง ใช้สถานีวิทยุ(101 MH) ในการแจ้งเตือนโดยพื้นที่ต้นน้ำจะแจ้งสถานการณ์ให้พื้นที่อื่นๆทราบก่อนและพื้นที่อื่นๆจะแจ้งเหตุตามลำดับ และใช้สถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ต่างๆหลายจุด

การรับมือ ยังไม่มีหน่วยงานเข้ามาเลย มีแต่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเองโดยจะซื้อรถเครื่องไปออกตามพื้นที่ที่มีน้ำท่วมหรือในที่ที่น้ำกำลังมา

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

โซนกลางน้ำ การรับมือ ได้มีการเสนอผลกระทบจากภัยพิบัติ จากโรงงานอุตสาหกรรม จากกิจกรรมและโครงการของหน่วยงาน/รัฐ ไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ยังอยู่เหมือนเดิม

แนวทางในการแก้ปัญหาและการรับมือกับภัยพิบัติ

โซนต้นน้ำ แผนในระยะสั้น (ทำทันทีหรือไม่เกิน 1 ปี)

- ให้นักวิชาการเข้าไปสำรวจและวัดคุณภาพของดินในพื้นที่เสี่ยงหรือในทุกพื้นที่
- ให้มีเวทีพูดคุยกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ มีการบูรณาการแนวทางการปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
- จัดให้เครื่องมือเตือนภัยดินโคลนถล่มที่มีคุณภาพไปไว้หรือติดตั้งในพื้นที่เสี่ยง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ต้องมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทันที ไม่ว่าจะเป็นถมถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ การดูแลทรายในพื้นที่ การตัดไม้เถื่อนในพื้นที่
- ต้องให้ความรู้กับชาวบ้านในการเตือนภัยด้วยตัวเองหรือโดยชุมชน
- ต้องส่งเสริมสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการเตือนภัย และให้มีการเรียนรู้กับภูมิปัญญาในพื้นที่โรงเรียน วัด มัสยิด หรือแหล่งชุมชน
- ให้มีการตั้งศูนย์เตือนภัยและอำนวยการ กองทุนภัยพิบัติ ในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือในชุมชนต่างๆ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลร่วมกับหน่วยงาน
- จัดทำข้อมูลครัวเรือนเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในเวลาเกิดภัยพิบัติ
- ให้มีการจัดทำหรือกำหนดแนวเขตคลองตลอดคลองตามกฎหมาย และการกำหนดการทำกิจกรรมดูแลรักษาให้เป็นไปตามกฎหมาย (อย่างเคร่งครัดและจริงจัง)

แผนในระยะกลาง (1 -3 ปี)

- ให้มีการศึกษาผลกระทบในทุกด้านที่เกิดจากภัยพิบัติต่างๆ
- ให้มีการจัดสร้างฝายชะลอและกักเก็บน้ำ ในพื้นที่ต่างๆ
- ให้มีการปลูกป่าริมคลองตลอดสายคลอง
- ให้มีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เสี่ยงภัย
- ให้มีการปลูกไม้ร่วมยางเพื่อลดการปลูกไม้เชิงเดี่ยว

แผนในระยะยาว (3 ปี ขึ้นไป)

- ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม
- ให้มีการจัดทำแนวเขตป่าให้ชัดเจน
- ให้ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- ให้ท้องถิ่นบรรจุธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิไว้ในกิจกรรมของท้องถิ่น เพื่อจะได้ออกข้อบัญญัติที่เกี่ยวกับกิจกรรมประเด็นต่างๆในธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

- สนับสนุนกิจกรรมการสร้างฝายชะลอและกักเก็บน้ำ ในพื้นที่ต่างๆ การปลูกป่าริมคลองตลอดสายคลอง การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เสี่ยงภัย การปลูกไม้ร่มยางเพื่อลดการปลูกไม้เชิงเดี่ยว ให้มากขึ้น

โซนกลางน้ำ

- ประชาชนชาวบ้านต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมที่มีหรือที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ เมื่อหน่วยงานใดมีกิจกรรมหรือโครงการต่างๆที่จะทำในพื้นที่ต้องมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านประชาชน ก่อนตัดสินใจทำ

- ต้องมีการแจ้งเตือนภัยและมีการซ้อมรับภัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เมื่อน้ำท่วมต้องมีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อน้ำแล้งก็ให้ปล่อยน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นกัน โดยให้ประชาชนชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆด้วย

- ต้องรักษาสายน้ำเดิม ลำคลอง ให้คงสภาพเอาไว้

- ต้องรักษาพื้นที่หรือเขตคลองเอาไว้ และเพิ่มพื้นที่ป่าข้างคลองให้มากขึ้น

- ให้ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติในการรักษาพื้นที่คลอง แนวเขตคลอง และการประโยชน์จากคลอง

โซนปลายน้ำ

- กรณีคลองตื้นเขิน ให้กรมเจ้าท่าและท้องถิ่นมีการขุดลอกคลองในเชิงนิเวศน์ โดยไม่ทำลายพันธุ์กรรมในบริเวณพื้นที่คลองและข้างคลอง ให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการทำฝายชะลอน้ำเพื่อดักตะกอนที่มากับน้ำและให้พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ ดักตะกอนก่อนที่จะปล่อยหรือระบายน้ำลงสู่คลอง อย่างน้อย 1 จุด ให้ท้องถิ่นและชุมชนมีการปลูกป่าชายเลน

- กรณีน้ำท่วม ให้ชุมชนเตรียมการรับมือโดยการเตรียมอาหารและของใช้ที่จำเป็นไว้ โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้ทราบก่อนที่จะเกิดเหตุและต้องจัดหาเรือกู้ภัยหรือช่วยเหลือให้อย่างน้อยตำบลละ 4 ลำ ให้มีท่อหรือคูระบายน้ำตลอดแนวถนนและให้ทุกบ้านต้องมีท่อระบายน้ำลงคลองโดยเฉพาะบ้านที่อยู่ติดกับคลอง ให้ชุมชนเตรียมปรับวิถีชีวิตเพื่อที่จะให้อยู่กับน้ำท่วมได้

- กรณีตลิ่งพัง ให้ชาวบ้านปลูกไม้ไผ่ หญ้าแฝกหรือไม้อื่นๆที่สามารถใช้กันตลิ่งพังได้ โดยให้ปลูกริมตลิ่งหรือติดคลอง ให้มีท้องถื่นมาตรวจการเว้นที่ริมคลองไว้ โดยเฉพาะการปลูกยางที่ถึงขอบคลอง ให้กรมเจ้าท่า ที่ดิน ป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันรักษาและการเพิ่มพื้นที่ป่าริมคลอง ให้จัดทำเสาเข็มเพื่อกันตลิ่งพังโดยทำจากเสาไฟฟ้าที่ไม่ได้ใช้แล้ว

- กรณีภัยแล้ง ให้ท้องถื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขุดสระ ขุดบ่อ ในที่สาธารณะของทุกหมู่บ้าน เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ ส่วนบ่อหรือสระที่มีอยู่เดิมให้ขุดลอกใหม่ ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการน้ำในแต่ละหมู่บ้านหรือในระดับตำบล โดยมีการประสานงานกับเครือข่ายในระดับลุ่มน้ำ

- กรณีลมพายุ ให้มีการแจ้งเตือนภัยโดยทันทีทันเหตุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้ชุมชนมีการตั้งคณะกรรมการติดตามภัยพิบัติในระดับชุมชนหรือระดับตำบล และให้มีศูนย์ช่วยเหลือภัยพิบัติประจำพื้นที่และมีอาสาสมัครประจำศูนย์ด้วย ให้มีการปลูกไม้เพื่อทำแนวกันลมในบริเวณริมทะเล ริมคลอง ริมแดน โดยเน้นไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ลำภู โกงกาง ปอ

ข้อเสนอเพิ่มเติมต่อธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิ

ให้ท้องถื่นร่วมกับชุมชนจัดเวทีทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ และให้ท้องถื่นออกข้อบัญญัติที่มีเนื้อหาสาระตามธรรมนูญฯ เพื่อใช้ปฏิบัติต่อไป และควรมีการเผยแพร่ให้มากขึ้นและให้มีการเรียนรู้ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งท้องถื่น ท้องที่ โรงเรียน ชุมชน และให้มีการแจกธรรมนูญฯ ให้กับชุมชนและสถานที่

การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ (JMC) โดย สนง.ฝ่ายส่งน้ำฯ ชะมวง

คุณสมาน หมุดยะฬา นายกอบต.ท่าชะมวง เป็นประธานคณะทำงาน โดยมีคุณศักดิ์ชัย พูนผล กำนัน ต.ควนรู เป็นรองประธานคณะทำงานคนที่ 1 และคุณอนันท์ สุวรรณโณ คณะทำงานเครือข่ายฯ เป็นรองประธานคณะทำงานคนที่ 2 โดยกำหนดให้คณะกรรมการมีวาระในการทำงานครั้งละ 2 ปี และมีการมาจากการกลุ่มผู้นำในพื้นที่ชลประทาน กลุ่มองค์กร/เครือข่ายในพื้นที่ หน่วยงาน ส่วนราชการ ท้องถื่น ท้องที่ โรงงาน โรงเรียน

การจัดการภัยพิบัติลุ่มน้ำคาบสมุทรสทิงพระ

คาบสมุทรสทิงพระตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอกะแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอสิงหนคร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบที่เกิดจากการทับถมของทราย ตะกอน ดินเหนียวและโคลนตม ตัวการสำคัญได้แก่ ธารน้ำไหลและคลื่นลมจากทะเลทั้งสองด้าน และที่ราบที่มีพื้นที่ กว้างขวางแห่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา คือ กลุ่มพื้นที่ตั้งแต่อำเภอระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระและสิงหนคร นับเป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะข้าว คือ เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ อย่างไรก็ตามลักษณะภูมิประเทศของเขตพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระที่สำคัญ คือ ที่ราบ ภูเขาและเนินเขา แม่น้ำ ลักษณะชายฝั่ง เกาะ และทะเลสาบ พื้นที่ส่วนใหญ่ของคาบสมุทรสทิงพระเป็นที่ราบค่อนข้างเรียบมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 1 - 6 เมตร แต่ลักษณะที่ราบจะแตกต่างกัน 2 ลักษณะ คือ ที่ราบฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยซึ่งเป็นที่ราบตามแนวสันทรายชายฝั่งอ่าวไทยตั้งแต่อำเภอสิงหนครถึงอำเภอระโนด กับที่ราบฝั่งทะเลสาบ ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนดินเหนียวและโคลนตมมากกว่าทรายจากธารน้ำไหล คลื่นในทะเลสาบและการตื้นเขินของทะเลสาบ ทำให้ที่ราบด้านนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินมากกว่าฝั่งอ่าวไทย และพื้นที่กว้างกว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว โดยเฉพาะในเขตอำเภอระโนดที่มีการชลประทาน สามารถทำนาได้ 2-3 ครั้งต่อปี ส่วนลักษณะภูเขาและเนินเขา มีบริเวณที่เป็นภูเขาและเนินเขาเพียงเล็กน้อย คือ บริเวณปลายสุดของคาบสมุทรสทิงพระ ได้แก่ บริเวณเขาเขียวและเขาแดง และบริเวณเกาะใหญ่ ได้แก่ เกาะใหญ่ เขาขวาง และเขาแหลมควายราบ และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นส่วนยางพาราและสวนผลไม้ นอกจากนี้เนินเขาเตี้ย ๆ อีก 2 แห่ง คือ เขารัดปุน และเขาโน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกะแสสินธุ์เช่นกัน และอีกแห่งหนึ่งคือ เนินเขาควหา รวมทั้งที่ตั้งวัดพะโคะด้วย

สถานการณ์ด้านภัยพิบัติที่เป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระมีด้วยกัน 4 ประเภท ประกอบด้วย อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้งและการกัดเซาะชายฝั่ง

อุทกภัยหรือน้ำท่วม เป็นปัญหาใหญ่ของพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี 2548 – 2554 มีภาวะการเกิดน้ำท่วมขังเป็นเวลานานอยู่ทั่วไปเกือบทุกพื้นที่ของคาบสมุทรสทิงพระ ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณ

รอบ ๆ ทะเลสาบสงขลา ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย การคมนาคมไม่สะดวกไม่สามารถทำมาหากินได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารของชาวบ้านและสัตว์เลี้ยงในชุมชน

วาทภัยหรือภัยที่เกิดจากพายุ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากลมพายุที่พัดเข้ามาสร้างความเสียหายในพื้นที่ตลอดแนวที่พายุพัดผ่าน ส่งผลให้บ้านเรือนเสียหายและเกิดน้ำท่วมฉับพลันในเวลาต่อมา ปัญหาที่พบบนนอกจากส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินและที่อยู่อาศัยแล้ว ยังพบปัญหาเรื่องการจัดการภัยฉับพลันซึ่งพบได้น้อยมากในบริเวณนี้ จึงเป็นบทเรียนสำคัญในการจัดการภัยซึ่งมีแนวโน้มว่าจะพบถี่ขึ้นในทุกปี รวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภัยของทุกหน่วยงาน

ภัยแล้ง เป็นภัยที่พบเกือบทุกปี แต่จะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ส่งผลต่อการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน

การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นปัญหาจากการกัดเซาะของสันทรายบริเวณชายฝั่งอ่าวไทยตั้งแต่อำเภอสิงหนครจนถึงอำเภอระโนด ส่งผลให้ชายหาดถูกน้ำทะเลและคลื่นลมรุนแรงกัดเซาะตลอดแนว

บทบาทของการจัดการในพื้นที่

1. การตั้งคณะกรรมการจัดการภัยระดับชุมชน ระดับตำบลและระดับอำเภอ

บทบาทของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่และหน่วยงานในหลายพื้นที่ของคาบสมุทรได้มีการประสานงานร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการประสานงาน โดยประสานงานกับอำเภอ มีการออกแบบภารกิจและการประสานงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังเช่นที่อำเภอกระแสดินธุ์ โดยให้ อบ.พร.เป็นแกนในการประสานระดับหมู่บ้าน มีตัวแทนตำบลจากทุกหน่วยงานจำนวน 25 คน หรือที่ตำบลท่าหิน มีอาสาสมัครหมู่บ้านละ 10 คน เป็นต้น

2. การตั้งศูนย์ประสานงาน ศูนย์ช่วยเหลือและศูนย์พักพิง

เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติในแต่ละพื้นที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือในขณะเกิดภัย เป็นส่วนช่วยเหลือในการจัดการข้อมูลผู้ประสบภัย เพื่อให้ทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมีหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต. ร่วมดำเนินการและหากสถานการณ์รุนแรงสามารถตั้งเป็นศูนย์พักพิงได้อีกทางหนึ่งด้วย เช่น ที่ อบต.รำแดง และ อบต.เชิงแส เป็นต้น

3. การทำข้อมูลชุมชน แผนชุมชน และผังชุมชน

ข้อมูลชุมชนถือว่ามีความสำคัญมากในระหว่างเกิดภัย เพราะจะเป็นช่องทางในการสนับสนุนช่วยเหลือในระหว่างเกิดภัยและการเตรียมความพร้อมของชุมชน ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลชุมชน โดยใช้อาสาสมัครที่เป็น อบต. อสม. อบ.พร. และกรรมการหมู่บ้าน การทำแผนชุมชนและนำแผนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติในแต่ละชุมชนมาปรับปรุงและปรับใช้ตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีการทำแผนที่ชุมชนหรือผังชุมชน เพื่อกำหนดจุดช่วยเหลือ แบ่งผู้รับผิดชอบ กำหนดพื้นที่ระบายนํ้า พื้นที่รับนํ้าและพื้นที่รุนแรงในชุมชน เช่น ที่ตำบลวัดจันทร์ คูซุด ท่าหิน ชะแล้ รำแดง ระวังะ บ่อตรู เริงแสและปากกรอ อีกทั้งข้อมูลต่าง ๆ จะต้องบูรณาการแผนงานร่วมกัน ทั้งในชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่

4. สร้างสำนักร่วมในการจัดการตนเองของชุมชน

เป้าหมายหลักของการจัดการภัยพิบัติในระยะยาวคือการให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ ดังนั้นสำนักร่วมนี้ไม่เพียงแต่นำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถปรับตัวให้ฝ่าวิกฤติภัยทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน โดยเบื้องต้นคือให้ครัวเรือนเตรียมอาหารไว้เมื่ออย่างเข้าฤดูน้ำหลากและเมื่อเกิดภัยให้มีระบบการจัดการที่สอดคล้องกับชุมชน ศูนย์พักพิงควรอยู่ในชุมชน ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้จะต้องปรับวิถีการเพาะปลูกให้เป็นไปตามสภาพการณ์ทางธรรมชาติ เช่น การฟื้นฟูนาข้าวเป็นนาข้าว การใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่สามารถทนการจมน้ำได้ การปลูกผักตามสภาพธรรมชาติที่ตำบลวัดจันทร์ และการปลูกป่าเพื่อเป็นแนวกันคลื่นลม เป็นต้น

5. การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ

การเตรียมความพร้อมในเรื่องการจัดการภัยพิบัติเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ ในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัยและหลังจากประสบภัย ควรมีการอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติการและฝึกซ้อมเตรียมรับมือ การฝึกการสื่อสารโดยใช้อุปกรณ์ เช่น วิทยุเครื่องแดงและเสียงตามสาย และการจัดทำคู่มือระวังภัยเพื่อให้ชาวบ้านได้เตรียมตัวได้อย่างทันท่วงทีของชุมชนท่าหิน และจัดทำหลักสูตรภัยพิบัติใช้ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการเตรียมความรู้ให้แก่อาสาสมัครเตือนภัย อาสาภัยและข้อมูลเตือนภัยต่าง ๆ แก่ชุมชนอีกด้วย

6. กองทุนภัยพิบัติชุมชน

การเตรียมความพร้อมในการจัดการตนเองของชุมชนในการแก้ปัญหาภัยพิบัติเพื่อให้
พื้นที่ที่สามารถบริหารจัดการได้โดยอาศัยการสนับสนุนจากกลุ่มการเงินในชุมชนเพื่อเป็นกองทุนภัยพิบัติ
หรือกองทุนสวัสดิการชุมชน และพยายามสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหของชุมชน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กองทุนภัยพิบัติชุมชนตำบลบ่อแดง เป็นต้น

กลไกการจัดการ

- กลไกการทำงานในพื้นที่ ชุมชนต้องตระหนักให้เป็นจิตสาธารณะ
- การประสานงานกับหน่วยงานนอกพื้นที่ ต้องให้บทบาทกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการหนุน
ช่วยให้มากขึ้น
- ให้ความรู้เสริม ในการช่วยเหลือและประสานข้อมูลกับอาสาสมัครชุมชน ข้อมูลดาวเทียม
GIS การส่งข่าวสาร เสียงตามสาย มีการฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมภัยพิบัติ
- ให้มีศูนย์การจัดการระดับในพื้นที่คาบสมุทร เป็นทีมกลางในการเชื่อมข้อมูล
- พัฒนาข้อมูลของชุมชนกับข้อมูลอำเภอให้เป็นข้อมูลเดียวกัน จากชุมชนที่ทำแล้วขยายผล
ไปสู่ชุมชนที่ยังไม่ได้ทำและสื่อสารข้อมูลร่วมกัน
- การบริหารกองทุนชุมชนจะต้องจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะมากขึ้น (มีอยู่แล้วใน
เรื่องสวัสดิการ)
- การจัดการผังชุมชน วางแผนระบายน้ำ บ้านเรือนต้องปรับให้เข้ากับสภาพเตรียมน้ำท่วม
(ภูมิปัญญาดั้งเดิม)
- ให้สร้างบ้านที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน
- ปลูกต้นไม้กันลม เกิดความเสียหายน้อยลง
- เรียนรู้ในการปรับวิถีอาชีพให้สอดคล้องกับพื้นที่ เช่น การทำนา ต้องทำนาให้ใช้พันธุ์ข้าวที่
ทนน้ำได้ (ข้าวหลวงดน้ำ) การเลี้ยงปลา ให้จับปลาก่อนฤดูน้ำหลาก

ข้อเสนอการจัดการภัยพิบัติคาบสมุทรสทิงพระ

1. ให้มีระบบเตือนภัยร่วมกัน เป็นหนึ่งเดียว ในชื่อศูนย์เตือนภัยคาบสมุทรสทิงพระ
2. มีการฝึกซ้อมแผนการเตือนภัย การอพยพเตรียมการให้ทันเวลา
3. มีข้อมูลระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่สอดคล้องกัน
4. มีการจัดการกองทุนในการแก้ปัญหา ทั้งระดับชุมชนและระดับจังหวัด
5. มีการสนับสนุนพืชพันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับพื้นที่และทนต่อน้ำท่วม
6. การจัดการพื้นที่ในแต่ละชุมชน ต้องร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ทำแผนการจัดการ/แผนงบประมาณ และควรมีแผนการจัดการภัยพิบัติระดับลุ่มน้ำ
7. การให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การปลูกสร้างอาคาร การกำหนดพื้นที่ระบายน้ำ
8. ให้สภาองค์กรชุมชนแต่ละตำบลกำหนดประเด็นการจัดการภัยพิบัติระดับพื้นที่เป็นวาระเร่งด่วน
9. สร้างพลังชุมชนหนุนช่วยระหว่างกัน สร้างสงขลาเป็น “จังหวัดจัดการตนเอง”
10. ทำแผนการร่วมกับส่วนราชการเพื่อร่วมกันทำแผนจัดการน้ำในระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับตำบล

การจัดการภัยพิบัติลุ่มน้ำเทพา-นาทวี

สภาพภูมิประเทศของกลุ่มน้ำนาทวี-จะนะ สภาพพื้นที่จะลาดเอียงเทลงจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือ พื้นที่ทิศใต้ติดกับชายแดนไทย — มาเลเซียพื้นที่ทิศเหนือติดชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มหรือป่าพรุเป็นแห่งๆ พื้นที่ราบตามแนวชายฝั่งมีลักษณะสันทรายขนานกับแนวชายฝั่งทะเล พื้นที่บริเวณปากน้ำจะมีแหล่งน้ำขนาดเล็ก (lagoon) ชาวบ้านเรียกว่าปากบาง มีคลองนาทวีซึ่งเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 80 กิโลเมตร เป็นคลองสายหลักในกลุ่มน้ำ คลองนาทวีจะไหลจากทิศใต้ไปทิศเหนือผ่านอำเภอนาทวีและอำเภอจะนะ ตอนปลายคลองแยกออกเป็น 2 สาย สายที่หนึ่งแยกที่บ้านท่าล้อ อำเภोजะนะแล้วไหลลงทะเลที่บ้านปากบางสะกอม ตำบลสะกอม อีกสายหนึ่งจะไหลเข้าคลองนาทับและลงทะเลที่บ้านปากบางนาทับ ตำบลคลองเปียวทั้งสองตำบลอยู่ในเขตอำเภอจะนะ

สถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในกลุ่มน้ำเทพา-นาทวี จากการจัดเวทีถอดบทเรียนจากชาวบ้านในพื้นที่อำเภอจะนะ และนาทวี เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์และ 22 กุมภาพันธ์ 2555

ปัญหาที่พบแบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ **1.ปัญหาวาตภัย** จะได้รับผลกระทบในพื้นที่ตำบลนาหมอศรี **2.ปัญหาดินสไลด์** พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบคือ ตำบลคลองทราย ทั้งตำบล โดยเฉพาะบ้านลำซิงจะมีดินโคลนไหลลงมากับน้ำเข้าสู่หมู่บ้านและโรงเรียน วิเคราะห์สาเหตุว่าเกิดจากการขยายตัวของสวนยางพารา การขุดหน้าดิน ส่วนตำบลคลองกวาง เกิดขึ้นที่เขาวัง และเขาน้ำค้าง ต.สะทอน หมู่ที่ 1 เกิดจากการตัดต้นไม้ใหญ่ การปรับพื้นที่ริมคลองอ่างแตก เพื่อจัดทำท่อประปาของหน่วยงานอบต.ในพื้นที่ และ **3 ปัญหา น้ำท่วม** แบ่งออกเป็นลักษณะภูมิประเทศ ดังนี้

3.1 พื้นที่ปลายน้ำอำเภอจะนะ จะเป็นพื้นที่ต่ำ เป็นพื้นที่รับน้ำจากอำเภอนาทวีเพื่อออกสู่ทะเล โดยเฉพาะตำบลบ้านนาท่อม ความสูงเมื่อปี 2553 อยู่ที่ประมาณ 3 เมตร สาเหตุเกิดจากคันกันน้ำ เช่น ถนนสายหาดใหญ่-ปัตตานี และหาดใหญ่-นาทวี ถนนทางรถไฟ ถนนสายจะนะ-สะพานไม้แก่น สายจะนะ-ท่าแมงลักและคลองส่งน้ำชลประทานสายต่าง ๆ เนื่องจากมีคันดินสูง

3.2 พื้นที่กลางน้ำอำเภอนาทวี ส่วนใหญ่อยู่ในเขต ตำบลนาทวี โดยเฉพาะบ้านของหมู่ 8 ซึ่งเป็นกรณีศึกษาในการถอดบทเรียนครั้งนี้ พบว่าลักษณะน้ำท่วมสูง ไหลเชี่ยว ขาดการช่วยเหลือจากทางราชการเนื่องจากทางเข้าสู่หมู่บ้านน้ำไหลเชี่ยว สาเหตุหลัก ได้แก่

- 1) ประตูละบายน้ำบ้านท่าประดู่ไม่สามารถระบายน้ำในช่วงน้ำท่วม
- 2) ลำคลองไม่สามารถรับน้ำจากพื้นที่ได้เนื่องจากคันกันน้ำของชลประทานสูง
- 3) การถมทางน้ำเดิมเช่น ถนนสายนาทวี-ปัตตานี

- 4) การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนถมทางน้ำเดิม
- 5) ท่อระบายน้ำของถนนหลวงแคบกว่าช่องทางน้ำ
- 6) คูข้างคลองชลประทานไม่สามารถระบายน้ำได้

พื้นที่ต้นน้ำ อำเภอนาทวี ตำบลสะท้อน น้ำจะไหลเร็ว ถึง ต.นาทวี ประมาณ 1 วัน เนื่องจากป่าต้นน้ำถูกบุกรุก และป่าริมคลองถูกทำลาย การก่อสร้างถนนที่ทำช่องทางระบายน้ำแคบ การถมทางน้ำเพื่อก่อสร้างบ้านเรือนของชาวบ้าน

สรุปจำกัดในการแก้ปัญหา มีดังนี้

1.ด้านผังเมือง มีการก่อสร้างอาคาร หรือการถมที่โดยไม่มีการวางระบบผังเมือง และการดำเนินการตามกฎหมาย ชาวบ้านและหน่วยงานขาดองค์ความรู้ภูมิปัญญาเดิมเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่

2.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนน 4 เลน ทุกสายทั้งพื้นที่ จะนะ-ปัตตานี หาดใหญ่-นาทวี นาทวี-ประกอบ จะยกระดับสูง วางท่อระบายน้ำเล็กไม่ได้ขนาด ทั้งทางหลวงและทางย่อย

-ระดับการวางท่อในหมู่บ้านมีความต่างระดับกัน

-ขนาดของท่อเล็ก แคบ ไม่สามารถระบายน้ำได้ไม่เหมาะสม

-คันกันคลองส่งน้ำของชลประทาน และคลองระบายน้ำชลประทานมีคันคลองที่สูง น้ำไม่

สามารถไหลผ่านลงคลอง

3.กระบวนการทำงานของภาครัฐ มีการแก้ไขโดยขาดการมีส่วนร่วม และองค์ความรู้ในสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้าน ยังมีการทำงานแบบแยกส่วนในการแก้ไขปัญหา มีวิธีคิด และวิธีการแก้ไขปัญหาที่ยังตอบเฉพาะวัตถุประสงค์ของหน่วยงานไม่ได้มองภาพรวม

กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา หน่วยงานที่จัดการกับปัญหาในพื้นที่ที่ผ่านมาได้แก่ชลประทาน มีระบบระบายน้ำปลักปลิง โดยมีแผนการขุดลอกคลอง 3 สายในนาทวี ขณะนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างแนวคิดของชาวบ้านกับชลประทานเรื่องแผนระบบระบายน้ำ

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 มีระบบเฝ้าระวังเตือนภัย มีสถานีเตือนภัย น้ำฝน/น้ำท่า และความชื้นของดิน ในพื้นที่คลองนาทวี 6 สถานี แต่ยังขาดเครือข่ายเตือนภัย บทบาทในช่วงต่อไป สร้างกลไกร่วมและแผนการแก้ไขปัญหา

ชาวบ้านในพื้นที่เป็นการเตรียมรับมือกับน้ำท่วม ได้แก่ การจัดตนเอง การจัดเตรียมอาหาร น้ำดื่ม ไฟฟ้า ไฟสำรอง รับฟังข่าวสาร

หลังน้ำลด จะมีการแจกอาหารแห้ง โดยหน่วยงานทั้งอบต.และผู้ใหญ่บ้าน

แนวทางการจัดการภัยพิบัติเชิงนโยบายในพื้นที่

หลักการ 1.สร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างหน่วยงานและภาคประชาชน ทำแผนบูรณาการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน **2.ให้มีการศึกษา**แนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็นที่นำเสนอร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชาวบ้าน **3.การสร้างพื้นที่นำร่อง** เพื่อเป็นกรณีการทำงานร่วม เช่น บ้านของโมเดล

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.การจัดการกับโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 ปรับจากท่อให้เป็นประตูละบายน้ำ ตลอดพื้นที่ โดยชลประทานร่วมกับชาวบ้านสำรวจ

ข้อมูล

1.2 เปลี่ยนจากท่อเป็นสะพานในจุดที่เคยเป็นทางน้ำ ถนนทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงชนบท ถนนอบจ.

1.3 ขยายท่อ เพื่อเปิดช่องทางน้ำ

1.4 เปลี่ยนจากคลองส่งน้ำชลประทาน มาเป็นคลองระบายน้ำ (บายพาสโดยเฉพาะบ่อเฝ้ม) ทางด้านฝั่งตะวันตกของคลองนาทวี

1.5 ลดคันคลองของคลองส่งน้ำชลประทาน และคลองระบายน้ำชลประทานบางจุด

2.การขุดลอกคู-คลอง

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงระบบนิเวศโดยเลือกใช้วิธีที่ไม่ทำลายธรรมชาติริมตลิ่ง และตรงกับความต้องการของชาวบ้าน ให้มีการสำรวจสภาพคู – และคลอง ในแต่ละพื้นที่ ที่จะนำร่องในการขุดลอก

3.การเตือนภัย ภัย และเยียวยา

3.1 สร้างเครือข่ายกลไก การเตือนภัย ภัย และเยียวยา เพื่อช่วยเหลือกันเองในพื้นที่ โดยมีทรัพยากรน้ำภาค 8 อุตฯ และปภ.จังหวัดเป็นเจ้าภาพร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่

3.2 มีการศึกษาข้อมูลจุดที่ติดตั้งการเตือนภัยที่เหมาะสม การสร้างความรู้เกี่ยวกับระบบการเตือนภัย และการบริหารจัดการเครือข่าย กลไก ให้เกิดเป็นรูปธรรมจริง โดยการมีส่วนร่วม

4.การพัฒนากลไกและใช้องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหา

4.1 ให้สกว.ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานประสานร่วมกับท้องถิ่น ภาครัฐ และหน่วยงานสร้างกลไกในพื้นที่นำร่อง อ.จะนะ – นาทวี

4.2 ใช้นักวิจัยท้องถิ่นเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ นาทวี-จะนะ โดยคาดหวังว่า เป้าหมายผลักดันให้เกิดการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาผ่านข้อมูล เกิดรูปธรรมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่นำ

รอง ที่มวิชัยประกอบด้วย นายก อบต.ฉาง ผญ.หมู่ 4 ต.นาทวี ผญ.หมู่ที่ 1 เทศบาลต.นาทวี ผญ.บ้านหมู่ที่ 8 แกนนำกลุ่มอนุรักษ์ป่ากรด ต.สะทอน อ.นาทวี ผญ.หมู่ที่ 10 บ้านนา อ.จะนะ ประเด็นการศึกษา การเปลี่ยนแปลงเส้นทางน้ำ ระบบระบายน้ำเช่น คู คลอง ฯ ประมวลสภาพปัญหาและสาเหตุ

4.3 ระดับชุมชน มีการถอดบทเรียนการจัดการของตนเองรายชุมชน เรียนรู้ระบบธรรมชาติ

4.4 จัดทำแผนระดับชุมชนและระดับท้องถิ่น เตรียมความพร้อมของตนเอง เตรียมใจ มีสติ ไม่ประมาท

4.5 ให้กลไกที่จัดตั้งขึ้นดูแลการออกกระเปียบและให้ความรู้แก่ชุมชนในการถมที่เพื่อไม่ให้ขวางทางน้ำหรือสร้างผลกระทบต่อนผู้อื่น

5.สร้างพื้นที่ซับน้ำ ให้มีการสร้างแก้มลิง ในพื้นที่นา โดยเฉพาะ ต.ฉาง

6. การร่วมกันอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การปลูกป่าในสวนยาง ขยายผลจากประสบการณ์ของการอนุรักษ์ร่วมระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานคือ ป่ากรด

ข้อมูลเพิ่มเติม

พื้นที่อำเภอจะนะ กรณีชุดลอกคู – คลอง

- คูระบายน้ำในหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านลางา ประมาณ 2 กิโลเมตร
- คูเรียบถนนสายจะนะ-ไม้แก่น ประมาณ 2 กิโลเมตร
- คูน้ำสายทุ่งลางา ประมาณ 2 กิโลเมตร

พื้นที่อำเภอนาทวี

- คลองท่าไพรไปลงคลองเคเคียง หมู่ที่ 8 บ้านซอง ประมาณ 2.5 กิโลเมตร ชุดลอกระบบ
ธรรมชาติ
- คลองลำลึง ม.1 ต.สะทอน ประมาณ 5 กิโลเมตร
- คลองส่งน้ำชลประทาน ฝั่งตะวันตก ทำเป็นเส้นทางบายพาสเหมือนคลองร.1

ภาคผนวก

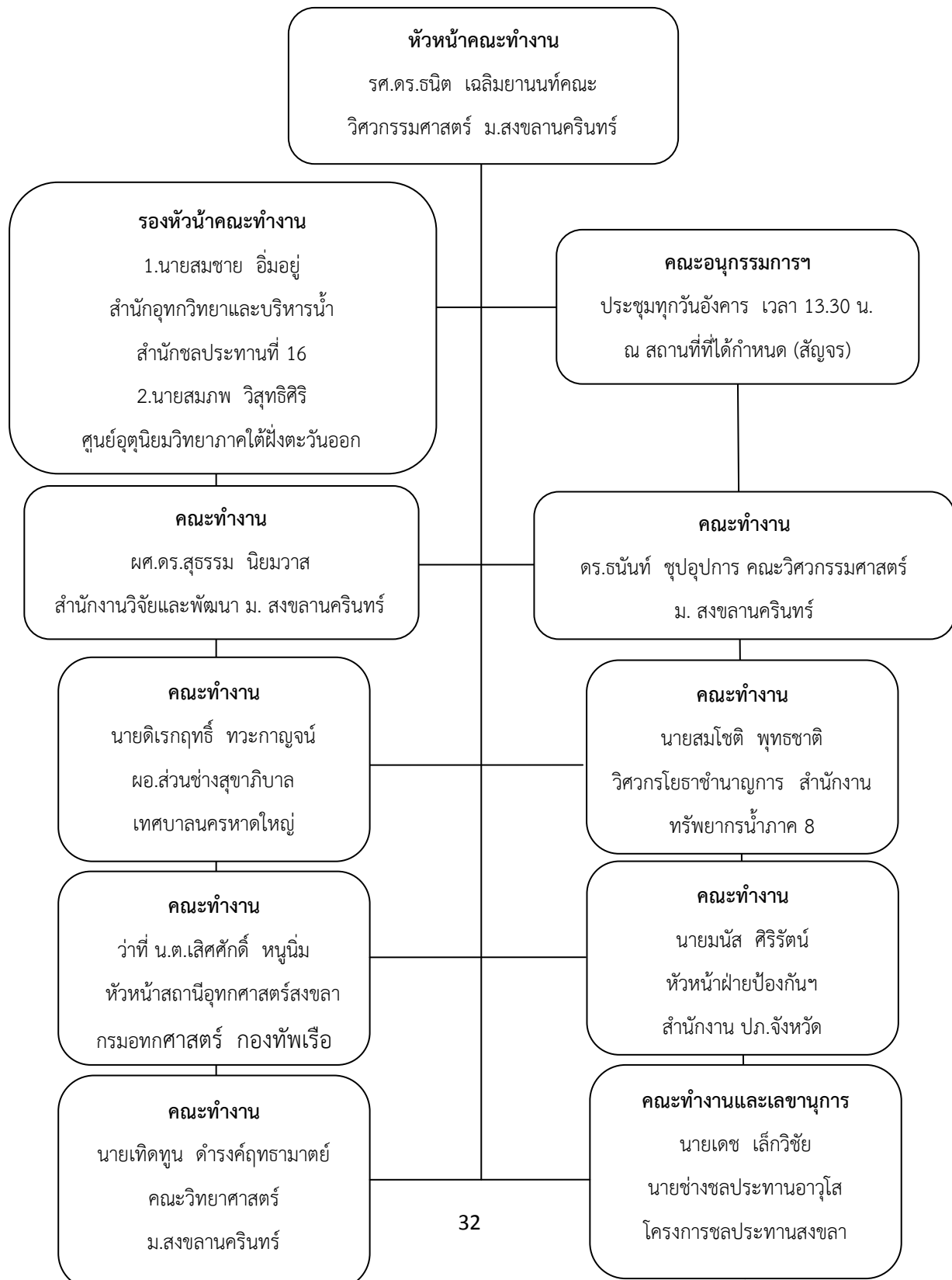
คณะทำงานด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย
วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554

มีหน้าที่

1. ติดตาม วิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในแม่น้ำและลำคลอง
ซึ่งมีผลกระทบต่อจังหวัดสงขลา
2. นำเสนอข้อมูลจากข้อ 1. ให้ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา พิจารณาสั่งการ
3. ทำการประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยให้อำเภอ ท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปทราบ
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลามอบหมาย

คณะกรรมการคณะทำงานด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและประชาสัมพันธ์
และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554

มีหน้าที่

1. รวบรวมข้อมูลน้ำฝน น้ำท่า เพื่อวิเคราะห์ ประเมินและคาดการณ์ การเกิดน้ำท่วมในจังหวัดสงขลา
2. นำเสนอข้อมูลในลักษณะที่เข้าใจง่าย เสนอให้คณะทำงานด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและ
ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554
ตัดสินใจในการแจ้งเตือนประชาชน
3. กำหนดเงื่อนไขในการเตือนภัยเพื่อแจ้งคณะทำงานฯ
4. ติดตามสถานการณ์ และรายงานสถานการณ์ล่าสุด

```

graph TD
    A[กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา] --> B[ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน  
เนื่องจากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มประจำปี 2554]
    B --> C[ศูนย์วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำ และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัย  
จากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554]
    C --> D[คณะกรรมการด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและ  
ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย  
และดินถล่มจังหวัดสงขลา ประจำปี 2554]
    D --> E[คณะกรรมการคณะกรรมการด้านวิเคราะห์ประเมิน  
สถานการณ์น้ำและประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัย  
จากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่ม จังหวัดสงขลา  
ประจำปี 2554]
    E --> F[หน้าที  
1. ติดตาม วิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศ  
ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในแม่น้ำและลำคลอง ซึ่งมี  
ผลกระทบต่อจังหวัดสงขลา  
2. นำเสนอข้อมูลจากข้อ 1. ให้ผู้อำนวยการป้องกันและ  
บรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา พิจารณาสั่งการ  
3. ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยให้อำเภอ ท้องถิ่นและ  
ประชาชนทั่วไปทราบ  
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันและ
```

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา

หน้าที
บริหารจัดการสาธารณภัยในจังหวัด

ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน
เนื่องจากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มประจำปี 2554

หน้าที
- ประสานการปฏิบัติในการให้ความ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อบริหาร
จัดการสาธารณภัย

ศูนย์วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำ และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือน
ภัย จากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554

หน้าที
- ติดตามวิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับ
สภาพอากาศปริมาณน้ำฝน น้ำท่า
ซึ่งมีผลกระทบ ต่อจังหวัดสงขลา
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัย

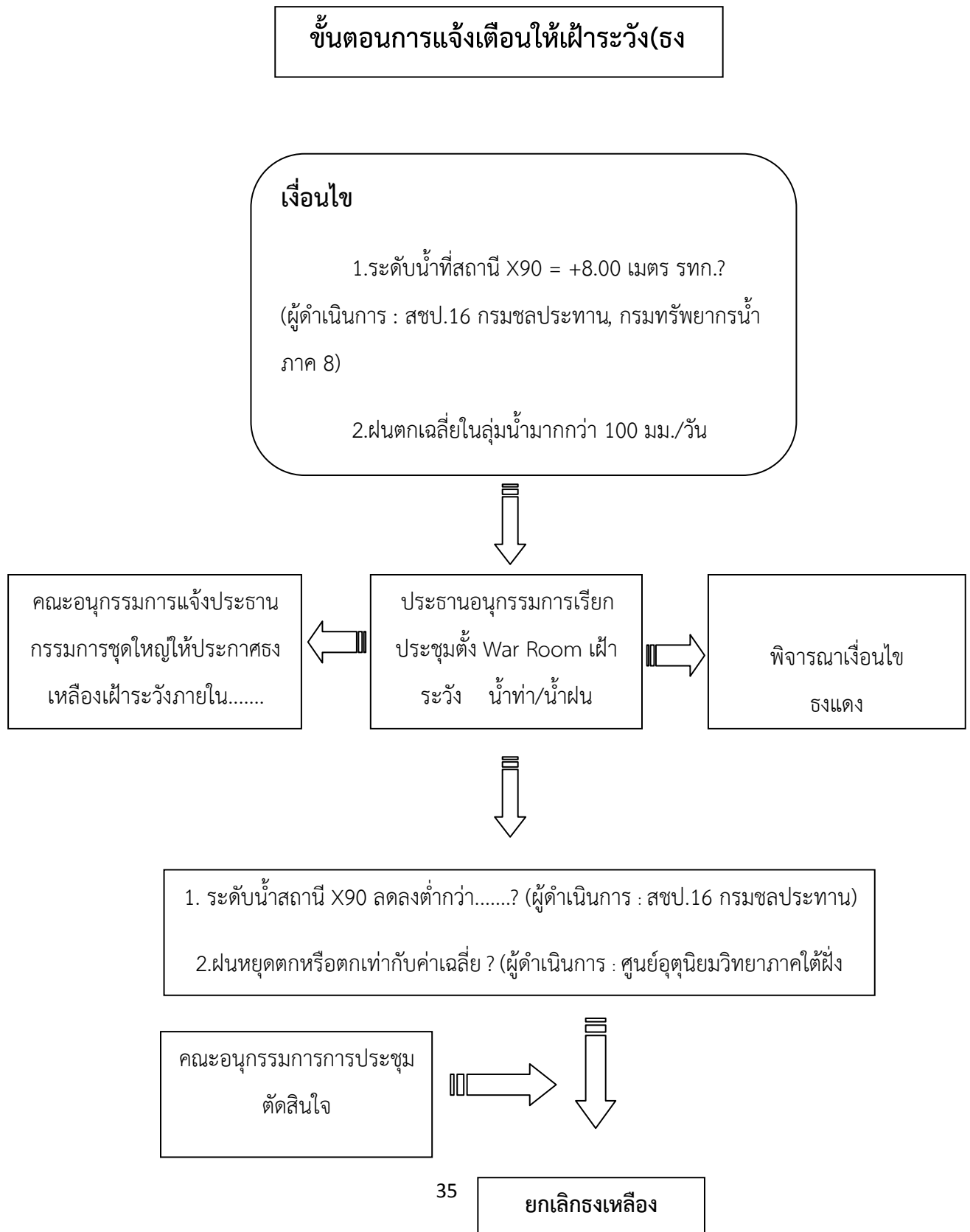
คณะกรรมการด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและ
ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย
และดินถล่มจังหวัดสงขลา ประจำปี 2554

คณะกรรมการคณะกรรมการด้านวิเคราะห์ประเมิน
สถานการณ์น้ำและประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัย
จากอุทกภัย วาตภัย และดินถล่ม จังหวัดสงขลา
ประจำปี 2554

หน้าที
1. ติดตาม วิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศ
ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในแม่น้ำและลำคลอง ซึ่งมี
ผลกระทบต่อจังหวัดสงขลา
2. นำเสนอข้อมูลจากข้อ 1. ให้ผู้อำนวยการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา พิจารณาสั่งการ
3. ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยให้อำเภอ ท้องถิ่นและ
ประชาชนทั่วไปทราบ
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันและ

หน้าที
1. รวบรวมข้อมูลน้ำฝน น้ำท่า เพื่อวิเคราะห์ ประเมินและ
คาดการณ์ การเกิดน้ำท่วมในจังหวัดสงขลา
2. นำเสนอข้อมูลในลักษณะที่เข้าใจง่าย เสนอให้
คณะกรรมการด้านวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำและ
ประชาสัมพันธ์ และแจ้งเตือนภัยจากอุทกภัย วาตภัย
และดินถล่มจังหวัดสงขลาประจำปี 2554 ตัดสินใจ
ในการแจ้งเตือนประชาชน
3. กำหนดเงื่อนไขในการเตือนภัยเพื่อแจ้งคณะกรรมการฯ

ตารางที่ 4

ตารางที่ 5

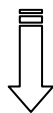
ขั้นตอนการประกาศธงแดง

เงื่อนไข

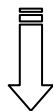
1.ระดับน้ำที่สถานี X90 = 9.30 เมตร รทก.?

(ผู้ดำเนินการ : สขป.16 กรมชลประทาน, กรมทรัพยากรน้ำภาค
8)

2.ฝนตกสะสม 3 วันมากกว่า 300 มม. หรือ 200 มม./วัน

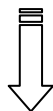

คณะอนุกรรมการ (War Room) แจ้งประธานกรรมการชุดใหญ่ให้ยกธงแดง
ภายใน.....ชั่วโมง

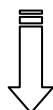

ระดับน้ำสถานี X90 ลดลงต่ำกว่า 9.30 เมตร รทก. ?

หรือ ที่ประตระบายน้ำคลองอู่ตะเภา ลดต่ำกว่า 8.00 เมตร รทก.?

คณะอนุกรรมการแจ้งประธานกรรมการชุดใหญ่ดำเนินการ

ยกเลิกธงแดง

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

รายชื่อสถานีน้ำฝนของทุกหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดสงขลา

STA_CODE	NAME_T	AGEN_NAME
71161	คลองที่พระ(X.168) อ.ยะหา	กรมชลประทาน
5680027	อบต.สำนักแก้ว อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
58301	คลองสะเดา (X.172) อ.สะเดา	กรมชลประทาน
958354	บ้านโคกสีหลัง อ.สะบ้าย้อย	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
5680009	ที่ว่าการอำเภอสะบ้าย้อย	กรมอุตุนิยมวิทยา
210901	โรงเรียนสะบ้าย้อย	กรมทรัพยากรน้ำ
58221	คลองละบัง (X.113) อ.สะเดา	กรมชลประทาน
5680003	สำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680026	อบต.สะเดา อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680031	บ้านปรก (บ้านผู้ใหญ่บ้านควนเสม็ด) อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680028	อบต.ปาดังเบซาร์ อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
58151	คลองเทพา (X.27) อ.เทพา	กรมชลประทาน
5680008	ที่ว่าการอำเภอนาทวี	กรมอุตุนิยมวิทยา
58180	อ.นาทวี	กรมชลประทาน
5680029	อบต.ทุ่งหมอ อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680030	อบต.เขามียะเกิร์ต อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680012	นิคมสร้างตนเองเทพา อ.เทพา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680034	อบต.พะตง อ.หาดใหญ่	กรมอุตุนิยมวิทยา
568401	สอท.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
58341	คลองอู่ตะเภา (X.173) อ.หาดใหญ่	กรมชลประทาน
5680004	ที่ว่าการอำเภอเทพา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680023	อบต.คลองหอยโข่ง อ.คลองหอยโข่ง	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680032	อบต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680033	บ้านพรุ (บ้านผู้ใหญ่บ้านบ้านพรุ) อ.หาดใหญ่	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680024	อบต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680037	บ้านวังพา (บ้านผู้ใหญ่บ้านวังพา ม.9) อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
11230101	สถานีวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
5680015	ที่ว่าการ กิ่ง อ.คลองหอยโข่ง	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680022	อบต.คลองหลา อ.คลองหอยโข่ง	กรมอุตุนิยมวิทยา

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

5680025	อบต.โคกม่วง อ.คลองหอยโข่ง	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680020	บ้านทุ่งขมิ้น (บ้านผู้ใหญ่บ้าน ม.2) อ.นาหม่อม	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680006	ที่ว่าการอำเภอจะนะ	กรมอุตุนิยมวิทยา
568502	สนามบินหาดใหญ่*	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680019	อบต.คลองหรี อ.นาหม่อม	กรมอุตุนิยมวิทยา
58141	ตึกนางช้างตอนล่าง (X.14) อ.หาดใหญ่	กรมชลประทาน
5680010	ที่ว่าการอำเภอนาหม่อม	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680036	อบต.ทุ่งตำเสา อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680021	อบต.พิจิตร อ.นาหม่อม	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680035	อบต.ฉลุง อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680002	สำนักงานเกษตรอำเภอหาดใหญ่	กรมอุตุนิยมวิทยา
58210	คลองวัด อ.หาดใหญ่	กรมชลประทาน
5680301	สภ.คอหงษ์*	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680038	อบต.คอหงส์ (บ้านผู้ใหญ่บ้านโนไ ร้ ม.8 อ.สะเดา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680013	นิคมสร้างตนเองรัษฎา อ.รัษฎา	กรมอุตุนิยมวิทยา
58160	ตึกนางช้างตอนบน อ.หาดใหญ่	กรมชลประทาน
5680017	ที่ว่าการ กิ่ง อ.บางกล่ำ	กรมอุตุนิยมวิทยา
58170	ชะมวง อ.รัษฎา	กรมชลประทาน
5680018	สวนสัตว์สงขลา อ.เมือง	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680005	ที่ว่าการอำเภอรัษฎา	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680014	ที่ว่าการอำเภอควนเนียง	กรมอุตุนิยมวิทยา
568501	ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680016	ที่ว่าการอำเภอสิงหนคร	กรมอุตุนิยมวิทยา
58271	ปากบ่ (X.88) อ.ควนเนียง	กรมชลประทาน
5680007	ที่ว่าการอำเภอสทิงพระ	กรมอุตุนิยมวิทยา
5680011	ที่ว่าการอำเภอกระแสสินธุ์	กรมอุตุนิยมวิทยา
58190	ปากกระแจะอ.ระโนด	กรมชลประทาน
5680001	ที่ว่าการอำเภอระโนด	กรมอุตุนิยมวิทยา
58200	โครงการทุ่งระโนด	กรมชลประทาน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

รายชื่อสถานีเตือนภัยล่วงหน้า อุทกภัย-ดินถล่ม(Early Warning) สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8

ที่	ชื่อสถานี	ตำบล	ชื่อผู้รู้	ที่อยู่ผู้รู้	เบอร์โทรผู้รู้	ปีงบประมาณ	ค่าฝนวิกฤติ	ค่า API	ลุ่มน้ำย่อยสาขา	ลุ่มน้ำ
	จังหวัดสงขลา									
	อำเภอหาดหม่อม จำนวน 2 สถานี									
1	1.ต้นปริง	คลองหรั่ง	นายประสิทธิ์ ห่อทอง	2/1 ม.5 ต.คลองหรั่ง อ.หาดหม่อม จ.สงขลา	087-2942358	2550	140	60-80	ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา
2	2.โคกทั้ง	พิจิตร	นายช่วง นิสสิริ	27/1 ม.2 ต.พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา	081-7484415	2548	140	60-80	ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา
	อำเภอรัตนภูมิ จำนวน 3 สถานี									
3	1.คลองต่อ	กำแพงเพชร	นายสวาท บินนุ้ย	411 ม.10 ต.กำแพงเพชร อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา	081-7485319	2550	140	60-80	ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา
4	2.บ้านคลองแก้ว	เขาพระ	นางปราณี หลีหามาด	55/1 ม.7 ต.เขาพระ อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา	083-1904956	2552	140	60-80	คลองรัตนภูมิ	ทะเลสาบสงขลา
5	3.บ้านคลองกรอย	เขาพระ	นายหรรณด ไกรรักษ์	78/3 ม.15 ต.ท่าชะมวง อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา	087-2899526	2553	140	60-80	ทะเลหลวง	ทะเลสาบสงขลา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

	อำเภอนาทวี จำนวน 4 สถานี									
6	1.เกาะจง	ทับช้าง	นายสมพร จันทวี	45/5 ม.10 ต.ทับช้าง อ. นาทวี จ.สงขลา	087-2856063	2549	140	60-80	คลองนาทวี	ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก
7	2.บ้านวัด	ประกอบ	นางบุญเรือน เพ็ญ สวัสดิ์	17 ม.5 ต.ประกอบ อ. นาทวี จ.สงขลา	089-2988025	2553	140	60-80	คลองนาทวี	ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก
8	3.บ้านคลอง ทุเรียน	นาทวี	นายอาโรน ตะเล็ม	82 ม.13 ต.นาทวี อ.นา ทวี จ.สงขลา	089-9744909	2553	140	60-80	คลองนาทวี	ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก
9	4.บ้านวังไทร	ทับช้าง	นายจำเดิม อินทอง	10 ม.6 ต.ทับช้าง อ.นา ทวี จ.สงขลา	082-2670984	2553	140	60-80	คลองนาทวี	ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก
	อำเภอสะเดา จำนวน 2 สถานี									
10	1.บ้านชายควน	ป่าดงเบงก	นายสุไหลมาน ดี หมัด	บ้านชายควน ที่อ่างเก็บ น้ำคลองหีบ	081-8975531	2553	140	60-80	ทะเลสาบ สงขลา	ทะเลสาบ สงขลา
11	2.บาโรย	ป่าดงเบงก	นายเจียม กกแก้ว	58 ม.11 ต.ป่าดงเบงก อ.สะเดา จ.สงขลา	086-2997276	2548	140	60-80	ทะเลสาบ สงขลา	ทะเลสาบ สงขลา
	อำเภอสะบ้าย้อย จำนวน 1 สถานี									
12	1.ห้วยบอน	บ้านโหนด	นายนิมิตร หันจิบลัด	82/3 ม.2 ต.บ้านโหนด	087-8992098	2548	140	60-80	คลองเทพา	ภาคใต้ฝั่ง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

				อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา						ตะวันออก
	อำเภอจะนะ จำนวน 2 สถานี									
13	1.ควนไม้ไผ่	นาหว้า	นายโกมล แก้วทอง	11 ม.8 ต.นาหว้า อ.จะนะ จ.สงขลา	087-9690541	2552	140	60-80	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก
14	2.ขุนยงสังข์	แค	นายสำรวย พุ่มภักดี	11 ม.6 ต.แค อ.จะนะ จ.สงขลา	086-2869639	2552	140	60-80	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก
	อำเภอหาดใหญ่ จำนวน 2 สถานี									
15	1.วังพา	ทุ่งตำเสา	นายสำรอง โชคฤดี	8 ม.9 ต.ทุ่งตำเสา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	083-6585308	2548	140	60-80	ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา
16	2.บ้านพรุเตาะนอก	ทุ่งใหญ่	นางสาวธนิศร์ดา ยินดี	ที่ประปาหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านเลขที่ 101/2	089-9741076	2553	140	60-80	ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา
	อำเภอเมืองสงขลา จำนวน 1 สถานี									
17	1.บ้านไร่	ทุ่งหวัง	นายวิชาญ ไชยทอง	109/1 ม.6 ต.ทุ่งหวัง อ.เมือง จ.สงขลา	089-9752740	2552	140	60-80	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก

กรณีศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา
การทำงานโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
Asian Cities Climate Change Resilience Network (ACCCRN)

1. หาดใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่¹ อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อ.หาดใหญ่ อ.สะเดา อ.นาหม่อม อ.คลองหอยโข่ง อ.บางกล่ำ(บางส่วน) และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสะเดา เทศบาลเมืองบ้านพรุ เทศบาลเมืองคอหงส์ เทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลเมืองคลองแห เทศบาลตำบลปริก เทศบาลตำบลโคกม่วง เทศบาลตำบลบ้านไร่ เทศบาลตำบลพะตง เทศบาลตำบลคูเต่า และอปต.อีกประมาณ 10 กว่าแห่ง มีแนวภูเขาทางด้านทิศตะวันตก ทิศใต้ และทิศตะวันออก โดยพื้นที่ลาดจากทิศใต้และทิศตะวันตกไปสู่ทะเลสาบสงขลา อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 26.6-29.6 โดยอุณหภูมิสูงสุดอยู่ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในเดือนกุมภาพันธ์ ปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 1,916.4 มิลลิเมตร ปริมาณฝนมากที่สุดเดือนพฤศจิกายน สภาพเศรษฐกิจเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าและธุรกิจของภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากยางพารา อาหารทะเล ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาคอหงส์ เขาแก้ว เขาวังพา และเขาน้ำน้อย คลองที่สำคัญได้แก่คลองเตย คลองอู่ตะเภา และคลองวาด และรวมถึงทางเทศบาลได้มีการดำเนินการจัดทำแก้มลิงเพื่อเป็นแหล่งรองรับน้ำในช่วงฤดูฝนเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม

2. ความเสี่ยงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองหาดใหญ่ได้แก่ อากาศร้อนมากขึ้นร้อนต่อเนื่อง และยาวนานมากขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพกายและใจ ความต้องการน้ำทั้งภาคครัวเรือนและภาคการเกษตร ความต้องการในการใช้พลังงานและผลกระทบต่อพืชเศรษฐกิจ กลุ่มเสี่ยงได้แก่ ชุมชนแออัด และชุมชนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้ เกษตรกร และกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเด็กเล็ก ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝน ส่งผลต่อน้ำท่วมและ ดินถล่ม พื้นที่เสี่ยง คือ พื้นที่ที่มีฝนตกในปริมาณเกิน 50 มม./วัน ส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจ อาชีพ และคุณภาพชีวิต รวมถึงอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน หรือระหว่างชุมชนหากการช่วยเหลือเกิดขึ้นช้า กลุ่มเสี่ยงได้แก่ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุและผู้พิการ ชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก (ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่

¹ ยุทธศาสตร์การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองหาดใหญ่ (Hat Yai City Climate Resilient Strategies) สถาบัน

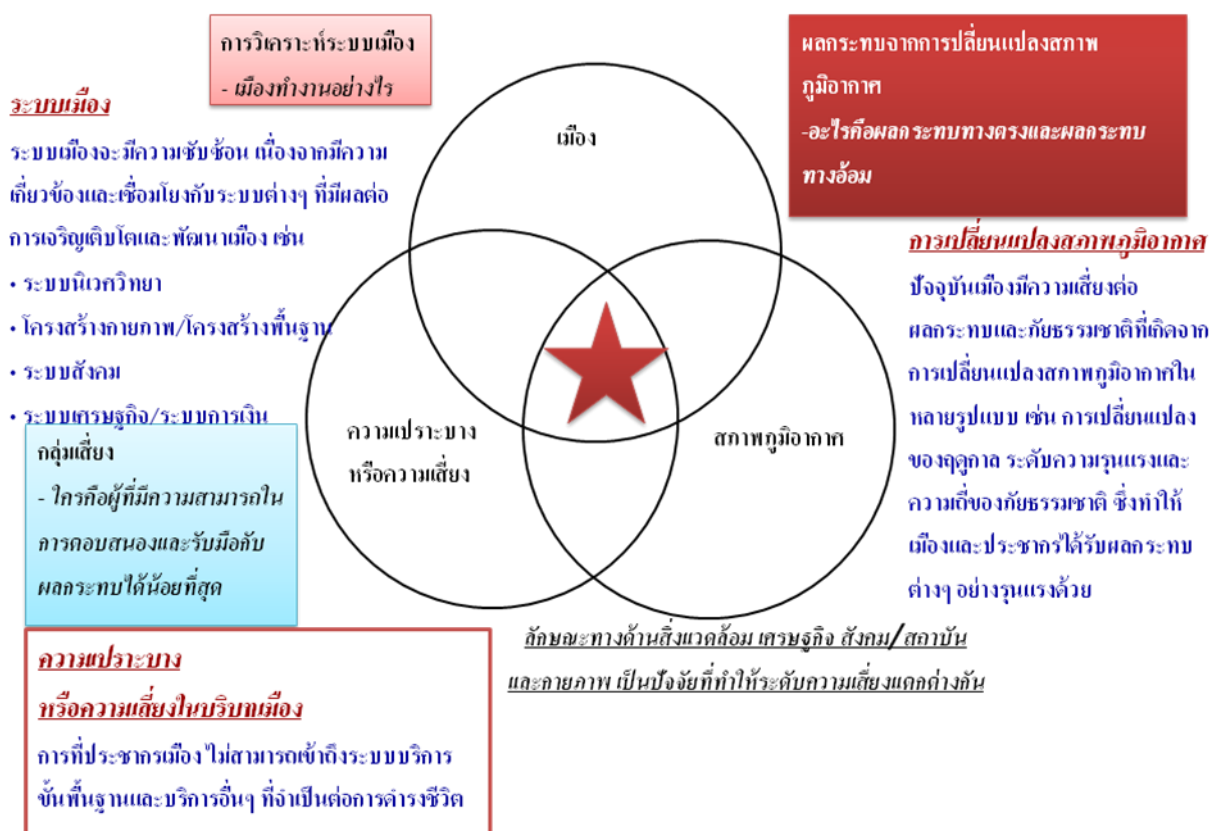
อาศัย)และชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบคลองอู่ตะเภาโดยเฉพาะชุมชนฝั่งซ้ายของคลอง ภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อด้านอาหาร การประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มเสี่ยงได้แก่ ชุมชนแออัด และชุมชนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้ รวมถึงกลุ่มเกษตรกรและน้ำเสีย ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพ การประกอบอาชีพ น้ำดื่ม ระบบนิเวศเสื่อมโทรม และด้านสังคมโดยเฉพาะชุมชนริมคลองอู่ตะเภา ผลกระทบที่เกิดจากลมพายุ ส่งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้ของชาวประมงและผู้ที่ยูริมชายฝั่ง และผลกระทบที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ส่งผลกระทบต่อกรลดลงของพื้นที่ริมทะเลและสูญเสียแหล่งท่องเที่ยว และยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำที่นำมาผลิตน้ำประปา และใช้ในการเกษตรรวมถึงส่งผลกระทบต่อกรทำการเกษตร และเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงมากขึ้น โดยกลุ่มเสี่ยงได้แก่ชาวประมง ผู้ที่มีบ้านเรือนอาศัยอยู่ใกล้ทะเลสาบ และเกษตรกรรอบๆ พื้นที่ลำน้

3.การคาดการณ์สภาพอากาศของเมืองหาดใหญ่อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยในช่วงฤดูร้อน และฤดูฝนจะเพิ่มขึ้น โดยจะอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยที่สูงที่สุดจะอยู่ในเดือนมีนาคม และเดือนมกราคมเป็นเดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดจำนวนวันที่มีอากาศร้อน (วันที่มีอุณหภูมิมากกว่า 35oC) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นจากเดิมในช่วงปีฐานเมืองหาดใหญ่เคยมีวันที่อากาศร้อนประมาณร้อยละ 34.9 โดยเฉลี่ยต่อปี และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35.5, 36.9และ 37.7 ในช่วง 30 ปี 60 ปี และ 90 ปีตามลำดับ ปริมาณฝนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นในช่วงหน้าฝนจะมีปริมาณฝนเฉลี่ยและฝนสูงสุดรายวันลดลงอย่างต่อเนื่อง จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย ถึงแม้ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกในอนาคตจะมีแนวโน้มลดลง อีกทั้งอาจจะประสบกับลมพายุที่บ่อยครั้งมากขึ้น (ทั้งจากลมตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ) ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นเล็กน้อย และอาจเกิดปัญหาในเรื่องของการกัดเซาะชายฝั่ง เมื่อพิจารณาการกระจายอุณหภูมิเชิงพื้นที่ของสภาพอากาศของเมืองหาดใหญ่ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ คือ ตำบลทุ่งตำเสา ตำบลควนลัง ตำบลทุ่งลาน ตำบลบ้านพรุ และตำบลพะตง และการกระจายปริมาณฝนเชิงพื้นที่ของสภาพอากาศของเมืองหาดใหญ่ ในเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน เดือนพฤษภาคม-กันยายน การกระจายของปริมาณฝนจะเพิ่มมากขึ้นบริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ ในช่วง 30 ปี และจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นในช่วง 90 ปีข้างหน้า สำหรับช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนช่วงที่สองของเมืองหาดใหญ่ พบว่าปริมาณฝนมีแนวโน้มลดลงในช่วง 30 ปี และลดลงอย่างรวดเร็วในช่วง 60 ปี และ 90 ปี แต่จากที่ผ่านมามีการเกิดอุทกภัยใหญ่ในแต่ละครั้งมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้น และฝนตกต่อครั้งมีปริมาณมากขึ้น ความเสียหายก็มากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องตระหนักถึงแนวโน้มภัยพิบัติที่อาจเกิดรุนแรงขึ้นนี้ด้วย

4.การดำเนินงานโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียฯ โครงการฯทำหน้าที่เชื่อมประสานการทำงานกับภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับไปหนุนเสริมการทำงานของภาครัฐ เติมเต็มช่องว่างของการจัดการ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาดำเนินการกับหน่วยงาน องค์กร ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนะว่ภัยพิบัติเป็นเรื่องของทุกคนมิใช่หน่วยงานใด จนกระทั่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถรับมือและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.1 กรอบแนวคิด เริ่มด้วยการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งทางตรงและทางอ้อม ศึกษาระบบเมืองเพื่อการปรับตัวและรับมือ ระบบเมืองจะมีความซับซ้อน เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับระบบต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาเมือง เช่น ระบบนิเวศวิทยา โครงสร้างกายภาพ/โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจ/ระบบการเงิน และการช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง/เปราะบาง

ตารางที่ 6 กรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการ

4.2 กลไกการขับเคลื่อนระดับโครงการACCCRN เมืองหาดใหญ่

กลไกสนับสนุนการทำงานโครงการนำร่อง คือ คณะทำงานกลางโครงการเครือข่ายบริหารจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ที่มีคณะอำนวยการโครงการจังหวัดเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์(RF) และภาคีความร่วมมือเช่น ARUP ผ่านสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (TEI) รวมถึงสนับสนุนในส่วนของการประสานงานโครงการเมืองหาดใหญ่ไปพร้อมกัน กลไกดังกล่าวถูกออกแบบมาเพื่อให้สามารถประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ ทำงานและร่วมขับเคลื่อนกับเครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับพื้นที่ได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและประสานความร่วมมือกับองค์กรเอกชนภาคส่วนธุรกิจได้ และถูกออกแบบมาเพื่อทำงานกับภาคราชการได้ และที่สำคัญคือ กลไกถูกออกแบบมาเพื่อให้สามารถทำงานระยะยาวและทำงานได้ในเชิงยุทธศาสตร์และงานระดับพื้นที่

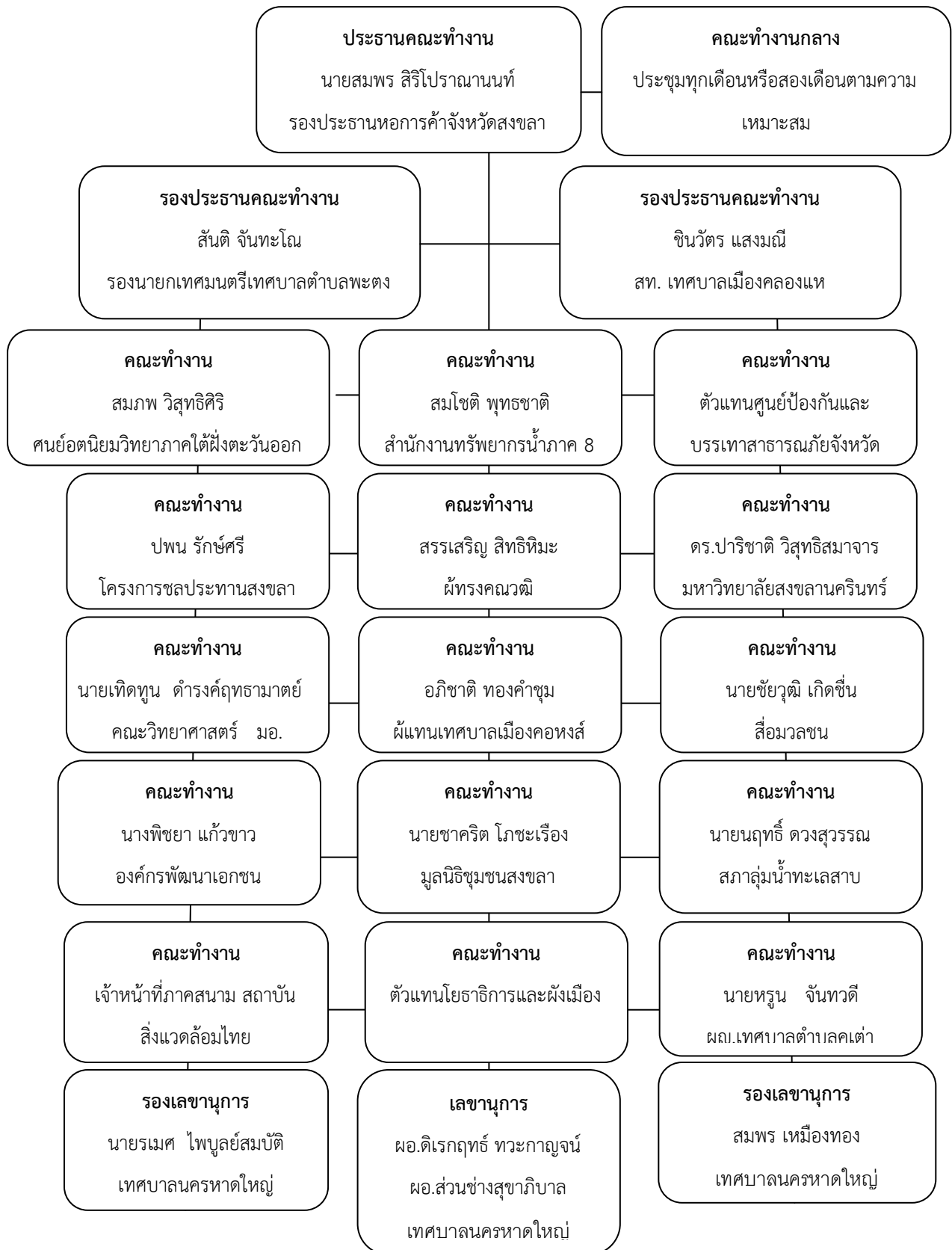
ลักษณะ และการทำงานของกลไกคณะทำงาน

- ประธาน หรือ “หัว” ของคณะทำงานมาจากภาคเอกชน ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารองค์ของรัฐ จึงมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นในการทำงานสูง
- คณะทำงานมาจากองค์กรต่างๆในหาดใหญ่หรือสงขลาที่หลากหลาย และเปิดกว้างเพิ่มเติม คณะทำงานตลอดเวลา “ใครที่จะมาช่วยกันทำงานได้ก็จะดึงเข้ามาช่วยงาน” มีศักยภาพ ความรู้ในการสนับสนุนการทำงาน ได้เป็นอย่างดี
- องค์ประกอบของคณะทำงานที่หลากหลายหน่วยงานทำให้สามารถขับเคลื่อนงาน โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือทั้งบุคคลและข้อมูลมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบที่ค่อนข้างครอบคลุมที่มาจาก ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชน สื่อมวลชน
- การตัดสินใจ ใช้กลไกของคณะทำงานเป็นหลัก ยกเว้นกลุ่มคณะที่ได้รับมอบหมายจากคณะทำงาน
- การบริหารจัดการโครงการ จะเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ ใช้ระดมข้อมูล ความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจ “ใครสั่งใครหรือบังคับใครไม่ได้ แต่จะทำตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายและที่รับปากในกันวงประชุม”
- บทบาทที่สำคัญคือ ทุกคนที่มีศักยภาพ และต้นทุนขององค์กรตัวเอง หรือเฉพาะตัว จะสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนนำร่องทุกคน เช่น ระบบข้อมูล การเตือนภัย การประสานความร่วมมือทั้งรัฐ และภาคส่วนธุรกิจ การสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนนำร่อง
- การเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีอื่นๆเพื่อร่วมขับเคลื่อน และนำเสนอผลการดำเนินงาน รวมถึงการสื่อสารสังคมในเวทีของภาคส่วนต่างๆ

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ

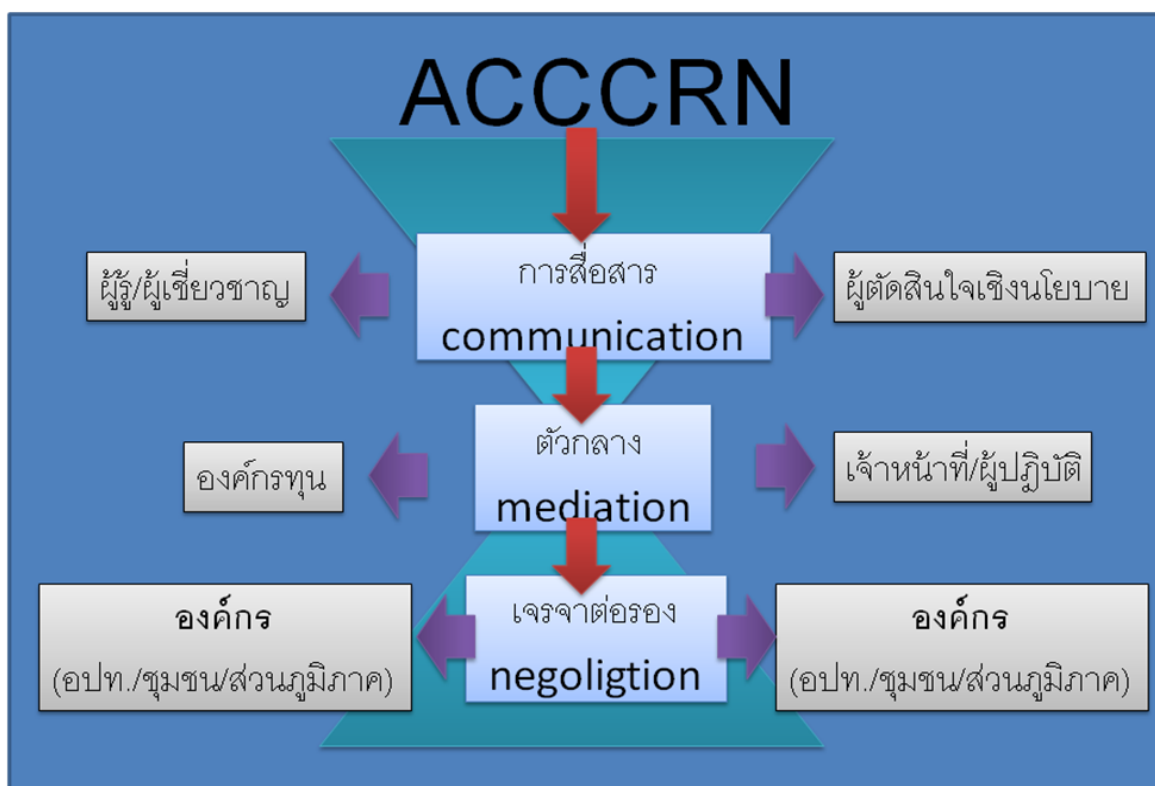
ตารางที่ 7 โครงสร้างคณะทำงานกลางโครงการ
การเครือข่ายบริหารจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา

การเครือข่ายบริหารจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

1. ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นผลกระทบ ความเสี่ยงของเมือง กลุ่ม และพื้นที่เสี่ยงต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 2. ร่วมกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ว่าด้วยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมือง และร่วมกำหนดรูปแบบของโครงการนำร่องที่มีความเหมาะสมกับประเด็นยุทธศาสตร์
 3. ร่วมจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับสถานการณ์และศักยภาพของเมือง
 4. สนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินการโครงการ และร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้นภายใต้โครงการตามความเหมาะสม
- สรุปก็คือ ทำหน้าที่เป็นคนกลาง ในการสื่อความหมาย และเจรจาต่อรองระหว่างผู้ผู้เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ กับผู้รับผิดชอบฝ่ายนโยบายทุกระดับ, และระหว่างองค์กรที่สนับสนุนทุนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของหน่วยงาน องค์กร ทั้งถิ่นที่เกี่ยวข้อง และระหว่างผู้นำชุมชนกับชุมชนในพื้นที่เมืองหาดใหญ่

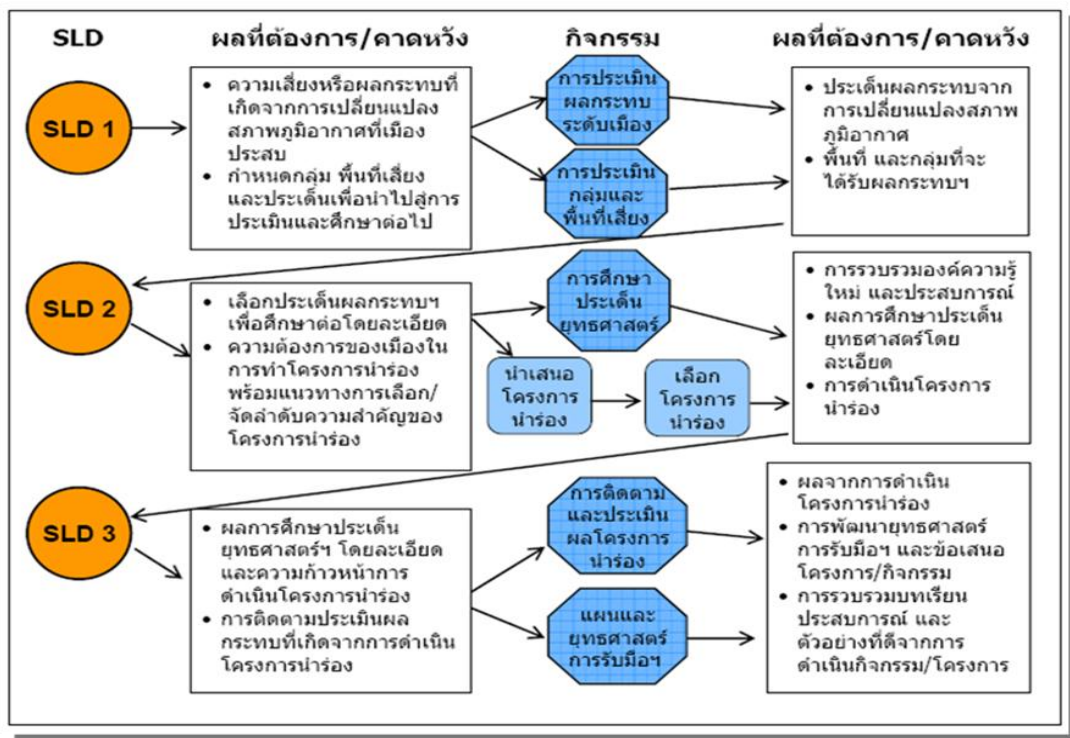
ตารางที่ 8 บทบาทการดำเนินงานโครงการ

4.3 กระบวนการที่ใช้ กระบวนการวิจัยและพัฒนา กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็น (Shared Learning Dialogue – SLD) นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์เมืองหรือลุ่มน้ำคลองอุตะเกา และการจัดทำแผนระดับชุมชนเพื่อการรับมือภัยพิบัติ การจัดทำผังชุมชนมีเว็บไซต์สำหรับการเตือนภัยด้วยตนเอง และกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนากลไกบูรณาการระดับลุ่มน้ำ ประกอบด้วยหน่วยงาน/ท้องถิ่น ภาคเอกชน/ประชาชน นักวิชาการและกลไกระดับชุมชน

ตารางที่ 9 กระบวนการดำเนินงานโครงการ

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Shared Learning Dialogue - SLD)

ตารางที่ 10 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

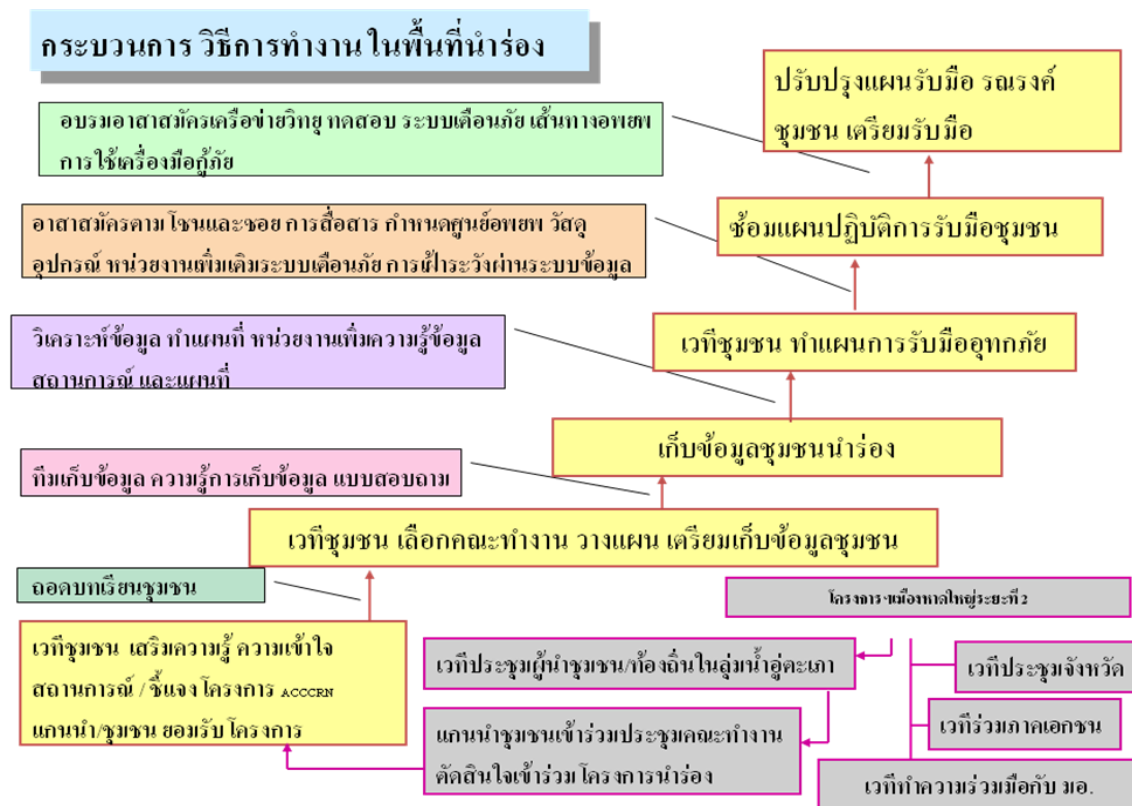
4.4 ยุทธศาสตร์หลัก

1. การปรับตัวเพื่อรับมือกับการป้องกันและบรรเทาน้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบเตือนภัยที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม

โดยมีจุดเน้นคือ การพัฒนากลไกวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ระดับจังหวัด ประสานกับระดับเมืองบนฐานภูมิโนเวศ และเชื่อมโยงระบบสื่อสารทั้งภาพ(CCTV, www.hatyaicityclimate.org) และเสียง (วิทยุเครื่องแดง/ดำ) กับชุมชนและเครือข่ายเตือนภัยเพื่อการเตือนภัย ซึ่งได้จัดวางเครือข่ายไว้ทั้งระดับลุ่มน้ำ และระดับชุมชน โดยกระจายความรู้และการรับมือด้วยตนเองให้กับชุมชน มีแผนรับมือก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ และคู่มือรับมือประจำชุมชนซึ่งประกอบด้วยแผนที่เสี่ยงภัย จุดอพยพ ข้อมูลกลุ่มเปราะบาง และเครือข่ายเตือนภัย ภัยประจำซอย มีการซักซ้อมแผน

ทั้งนี้ชุมชนจะมีการเตรียมความพร้อมรองรับภัยด้วยอุปกรณ์ภัย เช่น เชือก ไฟฉาย ยางในรถยนต์ และเครื่องยังชีพให้อยู่ได้ในช่วงเวลา 1 สัปดาห์

(ร่าง)เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาปฏิรูปจังหวัดสงขลา : การจัดการภัยพิบัติ
1 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมศรีเกียรติพัฒน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 11 แสดงโครงสร้างขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนนาร่อง (นฤฤทธิ์ 2554)

2. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวัตถุประสงค์คือ ประชาชนได้รับการฟื้นฟูและช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

จุดเน้นก็คือ การสร้างการมีส่วนร่วม ให้ความรู้เพื่อการรับมือและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีมาตรการระดับชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต

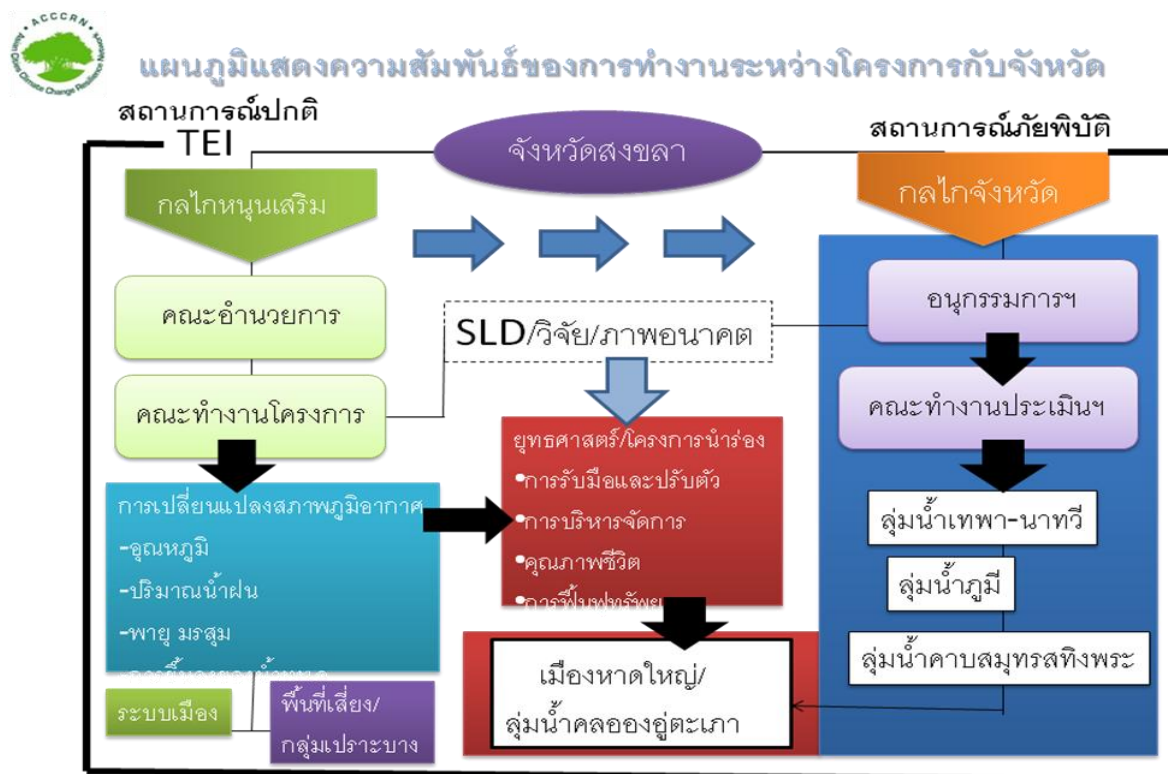
3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์คือ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรเครือข่าย และอปท.อย่างต่อเนื่องและการพัฒนาเมืองน่าอยู่คู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชื้อต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จุดเน้นก็คือ การสร้างเมืองสีเขียว เมืองคาร์บอนต่ำ การดูแลป่าต้นน้ำ การสร้างมาตรการป้องกันด้วยการสร้างฝายชะลอน้ำ

4. การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพมีวัตถุประสงค์คือเกิดกลไกการทำงานพหุภาคีแบบมีส่วนร่วมในการผลักดันแผนระดับลุ่มน้ำแปลงสู่นโยบายเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีความต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเรียนรู้และวางแผนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการที่ดี

จุดเน้นก็คือ การพัฒนากลไก การสร้างศูนย์เรียนรู้ การจัดหลักสูตรหรือสื่อการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมทั้งระดับชุมชน ทั้งการใช้มาตรการสิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง การทำผังชุมชนกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้มาตรการผังเมือง และระดับเมืองบนฐานภูมิ

นิเวศ

ตารางที่12 แสดงความสัมพันธ์การทำงานระหว่างโครงการกับจังหวัด